

SÉANCE PLÉNIÈRE

du

JEUDI 15 MARS 2007

Soir

PLENUMVERGADERING

van

DONDERDAG 15 MAART 2007

Avond

La séance est ouverte à 18.34 heures et présidée par M. Herman De Croo.
De vergadering wordt geopend om 18.34 uur en voorgezeten door de heer Herman De Croo.

Ministre du gouvernement fédéral présent lors de l'ouverture de la séance:
Tegenwoordig bij de opening van de vergadering is de minister van de federale regering:
Rudy Demotte.

Le **président**: La séance est ouverte.
De vergadering is geopend.

Une série de communications et de décisions doivent être portées à la connaissance de la Chambre. Elles seront reprises sur le site web de la Chambre et insérées dans l'annexe du compte rendu intégral de cette séance.

Een reeks mededelingen en besluiten moeten ter kennis gebracht worden van de Kamer. Zij worden op de website van de Kamer en in de bijlage bij het integraal verslag van deze vergadering opgenomen.

Excusés

Berichten van verhindering

Mohammed Boukourna, pour raisons de santé / wegens ziekte;
Camille Dieu, Colette Burgeon, Jo Vandeurzen, Johan Vande Lanotte, pour devoirs de mandat / wegens ambtsplicht;
Pierrette Cahay-André, Marie Nagy, pour raisons familiales / familieaangelegenheden;
Paul Tant, en mission / met zending;
Pierre Lano, en mission à l'étranger / met zending buitenslands;
Hervé Hasquin, empêché / verhinderd;
Theo Kelchtermans, OTAN / NAVO;
Geert Versnick, à l'étranger / buitenslands.

Projets et propositions

Ontwerpen en voorstellen

01 **Projet de loi relatif à la procréation médicalement assistée et à la destination des embryons surnuméraires et des gamètes (2567/1-5)**

01 **Wetsontwerp betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de overtallige embryo's en de gameten (2567/1-5)**

Transmis par le Sénat
Overgezonden door de Senaat

Discussion générale **Algemene bespreking**

La discussion générale est ouverte.
De algemene bespreking is geopend.

01.01 Jacques Germeaux, rapporteur: Mijnheer de voorzitter, hoewel in een minder goede toestand na een zware opdoffer, gisterenavond, ben ik toch in staat thans dit verslag te komen brengen, zij het met grote moeilijkheden. Het was een serieuze opdoffer, mijnheer Wathelet. Het was een zware opdoffer.

De **voorzitter**: Is dat een medische vaststelling, dokter?

01.02 Jacques Germeaux, rapporteur: Voor mij is dat een pijnlijke medische vaststelling. Ik merk dat heel wat aanwezigen dat leuk vinden en er plezier aan beleven en dat gun ik hen.

Ik zal proberen zowel voor de heer Chevalier als voor mezelf in het kort samen te vatten wat de werkzaamheden zijn geweest inzake dit wetsontwerp. Tijdens de besprekingen waren er interventies van de heer Monfils, van mevrouw Detiège, die ik hier niet meer zie, van de heer Bultinck, de heer Verhaegen, mevrouw Burgeon, mevrouw Salvi, die wel aanwezig is, mevrouw Tilmans, mevrouw Lejeune en de heer Mayeur. Voorts nog van mijzelf en enkele andere leden. Hun opmerkingen zijn uiteraard terug te vinden in het schriftelijk verslag.

Medisch begeleide voortplanting – of in het kort: MBV – is een geheel van nieuwe technieken voor begeleide voortplanting, zoals onder meer de kunstmatige bevruchting, de in vitro-fertilisatie, en heel wat andere. Het gebruik van die technieken is evenwel in ons Belgisch recht niet geregeld, behalve wat de zorgprogramma's voor reproductieve geneeskunde betreft.

In algemene bewoordingen legt het ontwerp de doelstellingen vast van de technieken van MBV, de voorwaarden om er gebruik van te maken, de procedure, wat moet gebeuren met de overvloedige gameten of embryo's, en de straffen die van toepassing zijn bij de niet-naleving ervan.

Naar aanleiding van de hoorzittingen en de bespreking ervan in de werkgroep Bio-ethiek zijn er verschillende opmerkingen geformuleerd in de Senaat. Daaruit bleek onder andere de positieve tendens dat er nu eindelijk een wettelijk kader wordt gecreëerd voor een dergelijk belangrijk ethisch thema. Het kader blijft voldoende ruim en soepel, zodat er rekening kan worden gehouden met toekomstige ontwikkelingen die er zeker zullen komen, gelet op de medische vooruitgang.

Andere positieve punten zijn het wegvallen van de maximumleeftijd bij mannen, en donatie van gameten blijft in bepaalde gevallen mogelijk.

Niet onbelangrijk was de vraag van de verslaggever, hier aanwezig, na de algemene bespreking, aan professor Yvon Englert, om een uiteenzetting te geven over het lopende wetsontwerp. Professor Englert verduidelikte het wetsontwerp door een wetenschappelijke benadering te geven van het toch niet altijd evident gebruikte jargon in het wetsontwerp en slaagde erin om op toch wel magistrale manier het wetsontwerp te situeren, en vooral ook om antwoord te geven op heel wat vragen die uit de amendementen bleken.

Het vorige wetsvoorstel werd vervolgens op 20 april en 4 mei 2005 besproken door de commissie voor de Sociale Aangelegenheden. Tijdens de vergadering van 13 juli 2005 wijdde de commissie voor de Sociale Aangelegenheden een nieuwe bespreking aan de medisch begeleide voortplanting, ditmaal op basis van een aangepaste tekst waarin rekening werd gehouden met verschillende opmerkingen die tijdens de hoorzitting van 4 mei 2005 werden geformuleerd en die reeds de contouren bevatten van het wetsvoorstel dat later zou worden ingediend. De commissie stemde er tijdens die vergadering mee in om dat wetsvoorstel als uitgangspunt te nemen voor de verdere bespreking van de problematiek van de medisch begeleide voortplanting.

Op 23 november werd inderdaad het wetsvoorstel betreffende de MBV en de bestemming van de overvloedige embryo's en de gameten ingediend door de senatoren mevrouw Defraigne, de heer Vankrunkelsven, mevrouw De Roeck, de heer Mahoux en mevrouw Durant.

Na goedkeuring van de geamendeerde versie van dit voorstel werden de voorgaande voorstellen respectievelijk ingetrokken en vervallen verklaard.

Het huidige wetsontwerp dan. Wij zijn van mening dat de praktijk inzake medisch begeleide voortplanting afgebakend hoort te worden met respect voor de essentiële verschillen die iedere mens kenmerken. Hoewel

de procedures voor de medisch begeleide voortplanting zeker eenvormiger en dus doorzichtiger mogen worden, is er sprake van dat er toegangscriteria zullen worden ingevoerd die niet voor iedereen op dezelfde wijze zullen worden geïnterpreteerd. Het voorstel geeft wat ruimte aan de arts of het geconsulteerde fertiliteitscentrum aangezien de gezamenlijke beslissing om over te gaan tot medisch begeleide voortplanting uiteindelijk stoelt op de noodzakelijke vertrouwensrelatie die tussen de geraadpleegde arts en de betrokken persoon of personen moet bestaan. Dit vertrouwen is een essentieel element dat enerzijds wordt gewaarborgd dankzij de controle die op de centra wordt uitgevoerd door de plaatselijke ethische comités en anderzijds dankzij de vrije keuze die de patiënt heeft bij het kiezen van de arts met wie hij het proces van de medisch begeleide voortplanting wil doorlopen.

Deze keuzevrijheid heeft twee gevolgen. Enerzijds de vrije keuze van de arts en dus ook van het bevruchtingscentrum dat een grotere transparantie veronderstelt op het vlak van de praktijken en de eenvormigheid van de procedures, anderzijds het feit dat de vrijheid om over te gaan tot medisch begeleide voortplanting een keuze veronderstelt wat betreft de bestemming van de boventallige embryo's. Daarnaast hebben wij ook de basisprocedures met betrekking tot gameten, gonaden, gonadendeeltjes en pre-implantatiediagnostiek in een tekst willen vastleggen.

Voorts wordt er ook een regeling gezocht voor de prenatale implantatietechniek. De PID is deze waarbij de genetische kenmerken van embryo's in vitro worden geanalyseerd zodat alleen gezonde embryo's in de baarmoeder worden geplaatst en is dus bedoeld om de resultaten van in vitro fertilisatie te optimaliseren.

Eugenetische praktijken moeten in dat opzicht worden verboden. Daarom worden een aantal regels opgelegd.

Tot slot wil ik nog enkele positieve punten uit dit ontwerp toelichten. Voor verdere uitleg verwijs ik uiteraard naar het schriftelijke verslag, dat alleszeggend is.

Er wordt eindelijk een wetgevend kader gecreëerd, waarbinnen de technieken voorbehouden blijven voor erkende centra. Het gaat hier over een wetgevend kader dat verder gaat dan het louter omschrijven van medisch begeleide voortplanting. Het betreft ook het lot van de gameten, het afschermen van de gegevens van de donor, de boventallige embryo's, zelfs de PID, een expliciete regeling voor de post mortem implantatie, enzovoort.

Voorts is er geen leeftijdsvereiste voor mannen, wel voor vrouwen, aangezien zij mogelijk een gezondheidsrisico zouden overdragen. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen koppels. Zowel hetero- als halebikoppels kunnen in aanmerking komen. Men kan vrij kiezen voor een arts. Er wordt een zekere doorverwijzingsplicht ingevoerd, indien men niet op het verzoek wil ingaan van medisch begeleide voortplanting.

Bij de bespreking van dit ontwerp werden geen amendementen aangenomen, ondanks de verwoede inspanningen van mevrouw Salvi, die soms op een emotionele manier haar ideeën trachtte te verdedigen. Er werd niet onmiddellijk rekening mee gehouden. Ik meen evenwel dat de tekst die ons werd overgestuurd door de Senaat antwoorden gaf – en wat professor Englert betreft, heel wat antwoorden – op de vragen die zij heeft gesteld. U was zeer actief aanwezig, mevrouw Salvi.

De voorliggende tekst heeft dus een lange weg afgelegd. Een wettelijke regeling, zoals die nu voorligt, was noodzakelijk, gelet op de snelle evolutie in het domein. Tot nu toe werd dit niet door de wetgeving geregeld, maar wel door de praktijk.

De **voorzitter**: Mijnheer de verslaggever, wij danken u.

Je vais essayer d'organiser le passage des orateurs inscrits dans le débat général.

In willekeurige volgorde zijn ingeschreven M. Mayeur, de heer Bultinck, M. Monfils, de heer Verhaegen, Mme Salvi en de heer Chevalier.

Ik alterneer de talen en stel voor de heer Verhaegen als eerste te laten spreken, puis M. Mayeur, dan de heer Bultinck, puis Mme Salvi en de heer Chevalier. Monsieur Monfils, voulez-vous terminer en déployant toute la gamme de votre talentueuse expérience?

(...): (...).

Le **président**: Je comprends. Je ferais de même.

01.03 Mark Verhaegen (CD&V): Mijnheer de voorzitter, collega's, CD&V is altijd voor een wettelijk kader geweest in verband met de medisch begeleide voortplanting met het oog op een grotere kwaliteit en betere toegankelijkheid van alle mogelijke vruchtbaarheidsbehandelingen. In die zin heeft de medische wereld de laatste jaren een hoge vlucht genomen.

Wij leven erg mee met jonge koppels met vruchtbaarheidsproblemen. Het aantal mensen dat met fertiliteitsproblemen te maken heeft, neemt trouwens toe. Ik heb onlangs gelezen dat het in Vlaanderen al zou gaan om een op acht paren. Dit betekent niet noodzakelijk dat die mensen onvruchtbaar zijn, wel dat het langer dan normaal duurt om zwanger te worden. Toenemende fertiliteitsproblemen zijn vaak een gevolg van het uitstellen van de eerste zwangerschap tot nu een gemiddelde leeftijd van 28 jaar en dit door langere studietijd, hogere arbeidsdruk, zware investeringslast dikwijls ook voor de gezinswoning. Jonge gezinnen komen steeds later toe aan kinderen. Wij gaan dan ook voor een warm beleid dat jonge gezinnen ondersteunt en bemoedigt.

MBV is op dit ogenblik voor vele paren de enige hoop om hun kinderwens gerealiseerd te zien. Zij hebben vaak een hele periode van teleurstelling en verdriet achter de rug en het is dan ook een positieve zaak dat de medische wereld nu met verschillende vruchtbaarheidstechnieken in staat is om die kinderwens van mensen te realiseren. Dit wetsontwerp bevat, hoe kan het anders, een aantal positieve elementen: de uitdrukkelijke informatieplicht, de psychologische begeleiding van de wensouders, een betere controle op de centra voor MBV, de ethische filter met een verbod op eugenetica, op vrije geslachtskeuze en op commercialisering van embryo's en gameten. Dat wordt in onze fractie allemaal positief bevonden.

Toch vragen wij, collega's, heel wat meer aandacht voor preventie en alternatieven voor deze toch wel vrij dure en ingrijpende behandelingen als in vitro fertilisatie (IVF) of intracytoplasmatische sperma-injectie (ICSI). Wij steunen de beslissing dat de labokosten van IVF sedert half 2003 worden terugbetaald. Dat is een goede maatregel, mijnheer de minister. De lat wordt vandaag echter wel laag gelegd. Men zal dan ook het risico hebben dat veel sneller naar die behandelingen wordt gegrepen, terwijl een goede medische praktijk eerst de oorzaken van de onvruchtbaarheid moet opsporen en eventueel behandelen. Het zou best een infectie of een obstructie kunnen zijn. Dit gebeurt best door specialisten op het gebied van zowel vrouwelijke als mannelijke infertiliteit. Pas daarna kan voor ons kunstmatige inseminatie dan wel IVF worden overwogen.

Wij vinden het ook goed dat de commercialisering van embryo's en gameten door dit wetsontwerp wordt vermeden. Het is trouwens geen koopwaar waarover contracten kunnen worden gesloten. Het tot stand komen van embryo's moet dan ook worden beperkt tot wat medisch noodzakelijk is.

Ook de post-mortemtechnieken vinden wij geen goed idee. Bewust kinderen verwekken die een ouder nooit zullen kennen, het zijn eigenlijk halve weeskinderen, is voor ons een fout signaal. Volwassenen leggen hier meteen een situatie op die voor de opvoeding niet de beste is. Het krijgen van een kind is bij voorkeur geen individueel project en zeker geen remedie om een rouwproces te verwerken. Daarvoor ligt het kinderwelzijn ons veel te na aan het hart.

Collega's, mijnheer de voorzitter, wij zijn in onze commissie al weken over dierenwelzijn bezig. Deze week was er nog een hoorzitting. Ik denk dat nu het moment is aangebroken om meer aandacht te vragen voor kinderwelzijn. Op mijn kritische vraag wat mannen met een aangemaakt embryo doen als hun vrouw plots overlijdt, bijvoorbeeld bij een ongeval, heeft de minister toegegeven dat hiermee de weg naar het draagmoederschap, naar de prenatale adoptie, wordt opengezet. Men opent dus eigenlijk de doos van Pandora. Ook zijn niet alle juridische implicaties van deze constructie in verband met erfrecht, afstamming, naamgeving, enzovoort, voldoende onderzocht.

Het ontwerp wil ook vasthouden aan de volledige anonimiteit van donoren van zaad- of eicellen. Wij willen de dubbele mogelijkheid invoeren: enerzijds donoren die te allen tijde anoniem wensen te blijven en anderzijds donoren wiens persoonsidentificerende gegevens op vraag van het opgroeiende kind mogen worden verstrekt. Elk kind heeft, voor zover mogelijk, het recht om zijn eigen roots, zijn eigen afstamming te kennen. Dat is trouwens ook vastgelegd in het Verdrag voor de Rechten van het Kind. Hieraan willen wij toch, in de mate van het mogelijke, tegemoetkomen door middel van een centrale registratie waarbij het kind

de identiteit van de biologische vader kan opvragen vanaf 16 jaar via de wettelijke ouders. Wij hebben gezien dat de anonimiteit in andere landen meer en meer wordt losgelaten. Wij hebben in de commissie het voorbeeld van Nederland en Zweden aangehaald.

Ik vond het dan ook verwonderlijk dat ons amendement in de commissie werd verworpen, gezien de tekst rechtstreeks uit het regeerakkoord van juli 2003 komt. Ik citeer daaruit: "Het Parlement zal ook worden gevraagd onderscheid te maken bij spermadonors tussen zij die absoluut onbekend willen blijven en zij die er geen bezwaar tegen hebben later eventueel te worden geïdentificeerd op verzoek van betrokkenen".

Omdat men toen nogal snel tot de stemming overging – het ging bijna om een impulsstemming – omwille van het late uur, geef ik de meerderheid nu de kans om hierop terug te komen. Ik wil de meerderheid hier vandaag van dienst zijn en doe daarom een nieuw aanbod door dit amendement opnieuw in de plenaire vergadering te brengen.

Het is goed dat er een wettelijke regeling komt voor de medisch begeleide voortplanting, maar deze moet zeker gekaderd blijven in het bestaande familierecht, in de internationale afspraken en binnen de bio-ethische normen.

In dit bio-ethisch dossier dreigt België geïsoleerd te geraken. Onze vraag in fine om jaarlijks een rapport van de fertiliteitscentra in het Parlement te kunnen bespreken, werd niet aanvaard, net zomin als al onze andere amendementen.

Daarom vrezen wij dat de uitvoering op termijn zal afglijden en vervagen zoals ook in andere bio-ethische dossiers nogal eens gebeurt. De wet wordt uitgehold en van goede intenties komt weinig in huis. Dat moeten wij koste wat het kost vermijden en daarom dienen wij dit amendement opnieuw in.

01.04 Yvan Mayeur (PS): Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, je voudrais remercier le rapporteur qui, avec certaines nuances, a bien décrit les travaux de la commission. C'est vrai que le projet de loi relatif à la procréation médicalement assistée et à la destination des embryons surnuméraires et des gamètes a provoqué un relatif débat éthique, où les considérations les plus étonnantes parfois ont été formulées.

Ce type de projet nous impose une certaine rationalité dans les arguments avancés. Ainsi, il est vrai que la plupart des praticiens n'étaient pas demandeurs d'une loi en la matière et les comités de bioéthique locaux fonctionnent par ailleurs très bien, à la satisfaction générale.

J'ai dit en commission que je ne souhaitais pas soutenir un projet qui était en deçà de la pratique de terrain et heureusement, le projet qui nous est présenté respecte l'expérience menée sur le terrain depuis de nombreuses années. Il apporte d'ailleurs une reconnaissance à ces 25 ou 30 ans de pratique dans les centres de procréation médicalement assistée. De ce point de vue, on peut dire que la loi a une utilité.

Le projet de loi apporte à la fois un cadre clair, qui balise les pratiques liées à la procréation dans le respect des différences essentielles existant entre chaque être humain et les choix de chacun. Il laisse toute latitude aux praticiens et aux centres de fertilité exigeant toute confiance entre le médecin traitant et le patient en ce qui concerne les embryons surnuméraires et l'insémination post mortem. Il donne enfin une base légale au don d'ovocytes.

Chaque année, environ 12.000 fécondations in vitro sont réalisées dans les 11 centres de procréation médicalement assistée. Plus de 2.000 bébés naissent ainsi chaque année. Quel est le cadre légal pour ces pratiques jusqu'à aujourd'hui? Deux arrêtés royaux, l'un relatif aux normes des centres PMA et l'autre relatif au remboursement par l'INAMI. Fonctionnement donc satisfaisant fondé sur deux principes essentiels: la liberté médicale et le droit des patients.

La liberté d'entamer une procréation médicalement assistée suppose qu'un choix soit fait quant à la destination des embryons surnuméraires. Outre la réglementation purement procédurale et la gestion des embryons, le texte examine particulièrement une série de questions fondamentales portant sur la procréation, comme l'âge maximal autorisé pour procéder à une procréation médicalement assistée limitée à 45 ans, le don anonyme ou non anonyme des gamètes, l'explication des règles de filiation en cas de don, l'interdiction de commercialiser des gamètes et des embryons, l'eugénisme et le choix du sexe pour des raisons non médicales, les règles applicables à la recherche, l'insémination post mortem et les pratiques du

diagnostic pré-implantatoire pour la conception d'un embryon doté de caractéristiques spécifiques, soit autant de clarifications nécessaires à une meilleure sécurité juridique et à un meilleur encadrement de ces procédures complexes.

Je voudrais également aborder d'autres aspects qui ont suscité des critiques et des commentaires en commission, voire même dans la presse.

Hier encore, l'épiscopat catholique s'émouvait parce que le projet de loi ne prendrait pas suffisamment en compte l'intérêt véritable de l'enfant, arguant que la loi ne considère pas l'embryon "comme une fin en soi", mais comme "un moyen destiné à combler le désir d'enfant" et déplorant que l'enfant "fabriqué" par la science soit un orphelin biologique.

Ces arguments doivent, selon moi, être maniés avec prudence et un peu de retenue.

La loi sur la procréation médicalement assistée fait la synthèse de près de trente ans de pratique et de plus d'un siècle pour l'insémination artificielle. Les débats éthiques ont été nombreux dans le contexte d'une société mouvante au niveau des valeurs, mais aussi de la structure des familles.

Si la contestation des choix qui sont en passe d'être faits par le législateur est évidemment légitime pour chaque groupe social en ce compris l'épiscopat, il faut d'abord souligner que l'image idyllique de la famille traditionnelle que l'on voudrait nous proposer est aussi loin de l'expérience des psychothérapeutes d'enfants que l'image diabolisée qui transparaît dans toutes les autres familles divorcées, recomposées, homosexuelles ou issues de dons de gamètes anonymes qui sont aujourd'hui probablement plus nombreuses en Belgique que la famille classique à laquelle on fait référence.

La critique porte également sur l'autorisation d'accès des couples homosexuels et sur l'anonymat des donneurs de gamètes.

L'insémination artificielle des couples homosexuels se pratique en Belgique depuis les années 80. Les études du développement des enfants vont toutes dans le même sens, celui d'être parfaitement rassurant. Cet accès à la parentalité est un fait de société que le législateur a reconnu (loi sur le mariage des homosexuels, loi sur l'adoption des couples homosexuels) et qui reflète un souci de non-discrimination et de protection des personnes dans leur dignité et leurs droits, mais aussi et surtout de la sécurité juridique des enfants élevés dans ces familles plutôt que sur un jugement de valeur.

Il serait impensable aujourd'hui de revenir en arrière et de rejeter ces femmes dans l'opprobre, ce qui serait la conséquence immédiate d'une interdiction. Dans certains pays, jusque dans les années '70, les autorités judiciaires retiraient même leurs enfants à ces mères au titre de la défense des bonnes mœurs. Peut-être les juges pensaient-ils, à l'époque, que c'était dans l'intérêt des enfants. Nous pensons, pour notre part, que ce temps est révolu.

Je voudrais citer l'intervention du philosophe, François Dagognet, interrogé récemment par un journaliste du magazine "Le Point". François Dagognet explique que "l'homoparentalité" ne soulève qu'un seul problème d'importance rarement abordé. Faut-il pour les fondements de la morale sociale et du droit se fonder sur le biologique strict, c'est-à-dire la loi du sang, ou sur la responsabilité personnelle, le "conscientiel"?

Or toute la culture a consisté en France et ailleurs à écouter le sang et à ne pas prendre en compte ce que l'homme a décidé. En outre, dans ce domaine, on ne peut s'adonner à la demi-mesure. On accepte de mieux en mieux l'union de deux personnes du même sexe, on ne saurait refuser l'adoption à ce couple, et j'ajoute qu'on ne saurait refuser la procréation médicalement assistée à ce couple. L'accord au premier entraîne l'accord au second et celui-ci entraîne l'accord au troisième. On prétend alors que l'enfant souffrira de cette situation mais il faudrait plutôt redouter ce qui viendra des autres enfants qui sourient de ce qu'ils tiennent pour anormal alors que partout, on se livre à l'éloge de la différence. Et c'est cela qu'il faut soutenir: on n'est plus strictement dans les liens du sang mais dans le choix d'individus responsables, capables autant que les autres d'assumer le fait d'élever des enfants.

Une autre critique porte sur la garantie de l'anonymat des donneurs qui serait en contradiction avec la Convention internationale des droits de l'enfant, avec le droit des enfants à connaître leurs origines et avec leur bien-être psychologique. Le projet protège symétriquement les familles et les donneurs d'une ingérence injustifiée en établissant clairement qu'en aucun cas il ne peut être établi de liens de parenté entre l'enfant et

le donneur. Parfaitement autorisé dans le texte, le don sans anonymat est cependant très difficile à réaliser sans que l'autre clarification ait lieu. En effet, quelle insécurité juridique pour le donneur s'il pouvait se voir imposer un jour une paternité, une maternité, mais aussi quelle insécurité pour la famille receveuse si un jour le donneur pouvait venir réclamer une paternité, des droits sur l'enfant en raison de l'origine génétique.

La disposition proposée rappelle que les donneurs ne sont pas des parents parce qu'ils posent un geste solidaire vis-à-vis des personnes qui ont – elles – un projet d'enfant que ce don leur permet de concrétiser, faisant de ces derniers les parents de l'enfant qu'ils mettent au monde. C'est donc presque par l'absurde qu'on peut démontrer que la référence à la Convention internationale des droits de l'enfant est inappropriée pour s'opposer au don anonyme. En effet, l'article 7 paragraphe 1er de la Convention dit textuellement ce qui suit: "L'enfant est enregistré aussitôt sa naissance et a, dès celle-ci, le droit à un nom, le droit d'acquérir une nationalité et, dans la mesure du possible, le droit de connaître ses parents et être élevé par eux."

À moins de considérer le donneur de gamètes comme un parent – alors, conformément à la Convention, ce serait à lui d'élever l'enfant –, il est évident que cette disposition vise les receveurs de gamètes, au même titre que chacun d'entre nous lorsque nous mettons un enfant au monde par les voies naturelles. La grossesse et l'accouchement font une mère et du compagnon de celle-ci un père, ce qui n'est pas le cas du don de gamètes. Le droit d'accès aux origines est une notion, il est vrai, de plus en plus valorisée. Pour certains, l'accès à l'identité du donneur sans qu'il y ait pour autant un lien de filiation devrait en faire partie.

Toutefois, cette affirmation est loin d'être étayée et partagée par tous. De plus, les pays comme la Suède qui ont interdit l'anonymat sont parfois confrontés à des conséquences négatives ou à des effets pervers: la diminution catastrophique des donneurs, qui craignent d'être un jour considérés comme parents, et le départ des patientes vers les pays limitrophes pour éviter que leur famille soit enregistrée comme étant constituée par don de gamètes.

Il est remarquable que, non seulement, cette tendance à un désir social de don non anonyme soit prise en compte dans le projet, mais que celui-ci s'intéresse aussi à l'ouverture à plus de liberté pour les futurs parents qui sont, au final, les plus compétents et les plus aptes à opérer les choix qu'ils pensent être bons pour leurs enfants – au-delà des polémiques abstraites et pour autant qu'ils trouvent des candidats donneurs prêts à s'insérer dans un programme non anonyme.

Ainsi, c'est l'évolution de la culture et de la société qui dira quelle solution, de l'anonymat ou du don connu, détient, non la vérité, mais la meilleure adéquation au temps et aux techniques de procréation assistée.

Je terminerai, monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, en rappelant que, dans notre société démocratique et pluraliste, personne ne peut être contraint à s'engager dans une procédure qui ne corresponde pas à ses principes éthiques; mais que celui qui s'y engage doit être libre de choisir, protégé dans ses choix, être mis au courant de ses droits, et qu'il puisse voir ces derniers intégralement respectés.

01.05 Koen Bultinck (Vlaams Belang): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik denk dat het wetgevend initiatief, dat oorspronkelijk uit de Senaat komt, dat hier voorligt een zeer belangrijk werkstuk is. Ik wil vanuit onze fractie direct ook zeer duidelijk zeggen dat we ten volle beseffen dat we zijn terechtgekomen in een pluralistische maatschappij en dat we daar als niet-confessionele partij ook totaal geen enkel probleem mee hebben. Toch is en blijft het debat over dit ontwerp voor ons wel degelijk een zeer gevoelig ethisch debat.

Mijnheer de minister, u zult zich herinneren dat we van bij het prille begin van de discussie zeer duidelijk hebben gezegd dat het hier voor ons gaat om respect voor het menselijk leven. Respect voor het menselijk leven heeft ook te maken met het zeer delicate van de procreatie binnen het menselijk leven. Dat is iets anders dan zomaar een discussie voeren over zomaar een aantal materiële zaken, over dierenwelzijn of god weet welke items. Voor ons is dit een debat – laat het ons maar duidelijk stellen – dat kadert binnen het brede waarden- en normendebat dat nu terug een beetje wordt aangezwengeld.

Mijnheer de minister, ik zeg heel eerlijk – u hebt mij dat ook in de commissie horen doen – dat ik behoor tot diegenen die het al van bij het begin van hun parlementaire carrière aandurfdn om ook uw voorganger, minister Frank Vandenbroucke, over die problematiek te ondervragen met zeer concrete mondelinge vragen over dit thema. Ik behoor tot diegenen die de terugbetaling van abortusbehandelingen zeer duidelijk in vraag durfdn stellen op een moment waarop de ganse terugbetaling met betrekking tot de medisch begeleide voortplanting nog niet eens was gerealiseerd. In die zin zeggen we zeer duidelijk dat we gelukkig zijn met

een verbetering van de regels met betrekking tot de terugbetaling via het RIZIV inzake medisch begeleide voortplanting. We hebben die evolutie altijd ondersteund.

We hebben daaraan echter een aantal ons inziens terechte nuances aangebracht. Ik denk dat we bijvoorbeeld ook het debat moeten voeren dat bijvoorbeeld door de Wereldgezondheidsorganisatie op gang is gebracht. Dat stelde zeer duidelijk dat we moeten nagaan of het niet goed zou zijn om koppels die met een terechte kinderwens zitten en naar medisch begeleide voortplanting moeten grijpen eerst te laten overwegen of het bijvoorbeeld niet handiger en praktischer zou zijn om eerst een aantal technieken van kunstmatige inseminatie uit te putten vooraleer te gaan naar een voor die koppels fysiek en psychisch zeer zware behandeling van in vitro fertilisatie. Dit zou voor de betrokkenen wel degelijk een terechte overweging kunnen zijn.

Mijnheer de minister, in die zin kom ik terug op een vraag waarop het antwoord mij nog altijd wat onduidelijk blijft omdat er geen concreet antwoord is gekomen. We hebben ook u in het recente verleden zeer duidelijk ondervraagd over de mogelijke terugbetaling van KI. U hebt toen in uw antwoord zeer duidelijk gezegd dat u bereid bent om die opportuniteit na te gaan en dit als minister te overwegen.

Mijnheer de minister, ik zou nogmaals een poging willen doen om een antwoord te krijgen op mijn vraag in welke mate u de opportuniteit al dan niet wil overwegen.

De **voorzitter**: Mijnheer de verslaggever, er was een periode waarin de verslaggever naast de minister op de eerste bank plaatsnam. Vanop die plaats verdedigde hij het verslag en gaf hij antwoorden op basis van het commissiegebeuren zelf. Misschien moeten wij naar voornoemd gebruik terugkeren.

01.06 Jacques Germeaux (VLD): Mijnheer de voorzitter, ik heb niet meer maar ook niet minder de pretentie om dat te doen. Ik heb plaatsgenomen achter de minister. Ik ben ook niet van plan om het debat, zoals het in de commissie werd gevoerd, te herdoen.

Mijnheer Bultinck, toch wil ik even terugkomen op het in de commissie gevoerde debat.

Het was het doel waarom professor Englert werd gevraagd om het wetsontwerp te kaderen. Het doet mij dus pijn nu te moeten horen dat, ondanks het verslag en de deskundige uitleg die professor Englert gaf, nog altijd principes en wetenschappelijke termen als kunstmatige inseminatie en in-vitrofertilisatie door elkaar worden gegooid.

Ik treed even in uw redenering.

U stelt nog steeds dat “men eerst zou moeten doen dat ...”. Kunt u zich voorstellen dat elk koppel dat zou moeten doormaken? De discussie daarover werd gevoerd. Elk koppel dat zich voor in-vitrofertilisatie aanbiedt, is al door een hel gegaan.

Kunstmatige inseminatie is een term die wij uit de veeartsenij halen. Kunstmagie inseminatie gebeurt wel op een bepaalde manier, maar elk betrokken koppel is dat stadium reeds voorbij. Ik verwijs naar het verslag, vooral naar de uiteenzetting van de heer Englert. U keert terug naar begrippen, analyses en principes die niet bestaan en die niet van toepassing zijn. U wil opnieuw in vraag stellen of dat wel kan. U vraagt zich af of er geen andere oplossingen zijn.

Ik kan bevestigen wat in het verslag stond en door professor Englert werd gesteld. Om het even welk koppel, dat tot in-vitrofertilisatie overgaat – dat wil zeggen tot andere dan de klassieke methodes, want uiteindelijk is kunstmatige inseminatie een klassieke methode, mijnheer Bultinck – heeft ondertussen een jaar tot anderhalf jaar de hel doorlopen.

De bedoeling van het wetsontwerp en de zaken waarover u spreekt, hebben niet echt met elkaar te maken.

01.07 Koen Bultinck (Vlaams Belang): Mijnheer Germeaux, met alle respect, wij doen hier een onnodige poging om elkaar verkeerd te begrijpen. Wat bedoel ik daarmee?

U hebt mij geenszins namens mijn fractie horen zeggen dat wij een rem op medisch begeleide voortplanting en op technieken zoals IVF willen plaatsen. Laten wij elkaar goed begrijpen. Wij vinden wel – wij staan niet

alleen met die mening – dat wij de moed moeten hebben om te zeggen wat ook de Wereldgezondheidsorganisatie zegt. Gezien de psychisch en fysisch heel zware IVF-procedure is het goed dat wij koppels die met dat soort problemen te kampen hebben, eerst even op een aantal andere mogelijkheden, zoals kunstmatige inseminatie, wijzen.

Laten wij elkaar heel goed begrijpen. Ik durf eerlijk het volgende te zeggen en durf dat ook als een van mijn persoonlijke verdiensten van mijn parlementaire loopbaan te beschouwen. Wij hebben dat soort technieken altijd verdedigd. Wij hebben namens onze fractie altijd gezegd dat wij oneindig veel respect hebben voor mensen die naar de technieken van medisch begeleide voortplanting moeten grijpen.

Het zou dus totaal ongepast zijn hier de indruk te wekken dat we mekaar hier onnodig verkeerd moeten begrijpen. We moeten echter terecht zeggen dat het goed is om de overweging te maken die ook wordt gemaakt door de Wereldgezondheidsorganisatie. We moeten namelijk mensen correct inlichten over een aantal andere mogelijkheden die iets minder ver gaan dan de klassieke IVF-procedure.

Mijnheer de minister, daarom zou ik, als dat kan, vandaag graag een antwoord krijgen op de vraag hoe het dossier staat met betrekking tot de terugbetaling van KI en of u daar de opportuniteit die u in een antwoord naar voren bracht reeds ernstig hebt bekeken.

Mijnheer de minister, collega's, als we de feitelijke vaststelling en vooral de wetenschappelijke vaststelling maken, dan komen we allemaal tot dezelfde vaststelling, namelijk dat, dit werd ook zeer recent door fertiliteitspecialist Paul Devroey bevestigd, dat een aantal mensen, een aantal personen vruchtbaarheidsproblemen heeft.

Eenzijds heeft dat te maken met de feitelijke vaststelling dat de eerste zwangerschap, onder andere vanwege carrièreplanning, maar ook om een aantal andere redenen, iets langer wordt uitgesteld dan vroeger gebruikelijk was. Het is niet aan ons om ons daarover uit te spreken. Dat is een maatschappelijke evolutie. Dat is het gevolg van een maatschappelijke evolutie. We moeten hier echter toch een wetenschappelijke en feitelijke vaststelling maken.

Anderzijds is er ook de volgende factor waar we ook niet onderuit kunnen. Recent was daar via een specialist iets beter nieuws voor de mannelijke vruchtbaarheid. Het gaat over de invloed van milieufactoren. Het is de laatste jaren volgens wetenschappelijk onderzoek op dat vlak een beetje gebeterd. Dat is voor ons mannen goed nieuws. Een deel van die problemen lag echter wel degelijk aan een afnemende mannelijke vruchtbaarheid, waardoor men naar dat soort van technieken moet grijpen.

Laat het zeer duidelijk zijn – ik wil dit nog eens zeer uitdrukkelijk zeggen ter attentie van collega Germeaux – dat ook het Vlaams Belang als fractie overduidelijk beseft dat om te voldoen aan die kindervens voor een aantal koppels de laatste mogelijkheid wel degelijk de techniek van medisch begeleide voortplanting is. Collega Germeaux, namens mijn partij zeg ik ook zeer duidelijk dat wij daarvoor oneindig veel respect hebben en steeds degenen zijn geweest die daar een pleidooi hebben gehouden voor een betere terugbetaling. Het is goed dat er daarover geen onduidelijkheid zou worden gecreëerd vandaag.

01.08 Jacques Germeaux (VLD): Mijnheer de voorzitter, ik wil het volgende zeggen. Ik was daarnet aangenaam verrast toen ik de CD&V-fractie hoorde en ik ben nu aangenaam verrast wanneer ik de opmerkingen van de Vlaams Belang-fractie hoor.

Wij zijn dertig jaar later. Als er geen wettelijk kader is of was, heeft dat vooral te maken met de mentaliteit – ik kijk even naar de heer Mayeur – van dertig jaar geleden. Dit was toen uit den boze. Ik roep hier het episcopaat niet bij de hand, maar in bepaalde universiteiten was in vitro fertilisatie verboden door de godsdienst. Ik spreek anno 1982. Dat is begonnen op een risicovolle manier.

Het verheugt mij vandaag te horen dat u vijftientig jaar later mee op de trein springt en de Verlichting, de waarheid, ziet. Als het episcopaat de macht had gehad, was er in België geen in vitro fertilisatie geweest. Ik ben blij te horen dat u en de vorige spreker op die trein springen en u daarbij aansluiten.

01.09 Koen Bultinck (Vlaams Belang): Collega Germeaux, het verwondert mij dat u verbaasd bent over ons. Ik ben een vertegenwoordiger van een niet-confessionele partij. Bij ons kan een dergelijk debat zonder enig probleem.

Ik zal nog meer zeggen. De minister kan bevestigen dat ik dit ook in de commissie heb gezegd. Ik zeg, namens mijn fractie, dat we voorstander zijn van een wettelijke regeling zoals die vandaag voorligt, maar met een aantal belangrijke nuances. In die regeling moet echter een aantal belangrijke details drastisch worden bijgestuurd.

Onze fractie is voorstander van een duidelijke wettelijke regeling. Het ontwerp zoals door de Senaat overgezonden, zorgt voor betere en strengere regels dan de nu bestaande regeling voor de Centra voor Medisch Begeleide Voortplanting die in een aantal koninklijke besluiten was omschreven.

Dit is positief. Uit ons stemgedrag zal ook blijken dat wij dit als een positief element beschouwen.

Collega Germeaux, dit wil niet zeggen dat het Vlaams Belang plots de Verlichting zou hebben ontdekt. Wij erkennen dat wij leven in een pluralistische maatschappij. Dit is voor ons geen enkel probleem. Ik kan u garanderen dat binnen onze partij mensen van allerlei filosofische gezindheden heel goed met mekaar kunnen samenwerken.

Een belangrijk punt in het voorliggende ontwerp betreft het debat dat wij in de commissie hebben gevoerd over de vrijheid en de beleidsopties van de vruchtbaarheidscentra met betrekking tot de toegankelijkheid van het hele dossier. Wij nemen akte van het feit dat de hele problematiek wordt geregeld met een gewetensclausule.

We moeten de moed hebben om de afweging te maken van de vrijheid van een persoonlijk initiatief tegenover de controlerende taak van de overheid.

Daar verschillen wij dan wel, collega Germeaux, fundamenteel van mening. Ik besef ten volle het risico om dat soort uitspraken nog te doen in dat soort dossiers in deze politiek correcte tijden. Wij hebben zeer duidelijk gezegd dat wat ons betreft MBV inderdaad een regeling die wij zien in het kader van medische hulpverlening. Wij willen dit strikt beperkt zien tot heteroseksuele relaties. Op dat vlak verschillen wij inderdaad van mening, dat is zeer duidelijk.

Ik zeg anderzijds ook zeer duidelijk dat wij tevreden zijn met de leeftijdsbeperking zoals ze nu in artikel 4 van het voorliggende ontwerp werd vastgesteld. Wij hebben recent een aantal voorbeelden gezien waarbij in Europa een aantal oma's kinderen hebben gebaard. Het lijkt mij goed dat in het voorliggende ontwerp duidelijke leeftijdsbeperkingen werden opgenomen die wetenschappelijk verantwoord zijn, al was het maar omdat ieder van ons die het dossier een beetje kent, weet dat boven de leeftijd van 40 jaar er op wetenschappelijke basis kan worden aangetoond dat er zeer duidelijk bijkomende problemen kunnen optreden bij een zwangerschap. Ook daar onderschrijven wij zeer duidelijk die leeftijdsbeperking in het voorliggende ontwerp.

Over een ander element in het debat, mijnheer de minister, kunnen wij zeer vlot overheen gaan omdat dat deel van het debat wel degelijk uitgeklaard is in de commissie. Het betreft het debat dat wij hebben gevoerd over de al dan niet anonimiteit van de donoren. Dit was een belangrijk debat in het ontwerp. Ik denk dat in de commissiewerkzaamheden zeer duidelijk is uitgeklaard dat onder een aantal zeer strikte voorwaarden de anonimiteit voor donatie van gameten wel degelijk kan worden opgeheven. Die anonimiteit blijft echter te allen tijde behouden voor embryodonatie. In die zin is dat belangrijke debat in de commissie uitgeklaard.

Een element waarbij wij wel zeer grote vraagtekens plaatsen en waarop wij wel veel kritiek hebben, mijnheer de minister, is heel het item van post mortemimplantatie van embryo's en post morteminseminatie. Wij hebben toen zeer duidelijk gesteld dat dit toch wel zou kunnen overkomen als het invoeren van een soort discriminatie tussen vruchtbaren en onvruchtbare personen. Het is toch wel een zeer merkwaardig gegeven dat daardoor uiteindelijk voortplanting na de dood onder een aantal voorwaarden mogelijk wordt. Ik denk dat wij als fractie er terecht zeer grote vraagtekens bij plaatsen. Voor mensen met iets minder correcte bedoelingen kan dit toch wel een aantal achterpoortjes openen. In die zin zijn wij niet echt enthousiast – ik druk mij zeer voorzichtig uit – betreffende die post mortemimplantatie. Onze fractie plaatst hier zeer grote vraagtekens bij.

Wij voelen ons in die kritiek gesterkt door het juridische argument. Ik verwijs dan naar artikel 27 van het ontwerp dat de bepalingen bevat met betrekking tot afstammingsrecht. In dat artikel staat zeer duidelijk, ik citeer: "... op een bepaald moment spelen de afstammingsregels in het voordeel van de toekomstige wensouders." Dit is toch een artikel dat zeer vaag is en aanleiding kan geven tot allerlei problemen met

betrekking tot het afstammingsrecht. Dit is niet het beste wetgevend werk dat wij hier vanuit de commissie hebben gecreëerd.

Wij hadden het inderdaad liever anders gezien. Ik meen dat ook de collega's van de commissie voor de Justitie zullen zeggen dat de commissie voor de Volksgezondheid hier juridisch niet het beste werk heeft afgeleverd.

Mijnheer de minister, het is wel positief dat er met dit ontwerp een volledig verbod komt op de commercialisering van embryo's en gameten. Ik meen dat het zeer goed is dat ook onze fractie volmondig bevestigt dat dit een van de zeer positieve elementen in het vandaag voorliggende ontwerp is.

Ik wil nog even op een ander belangrijk deel ingaan, namelijk de problematiek van de overeenkomst die tussen de betrokkenen moet worden gesloten, als er sprake is van boventallige embryo's. Ik meen dat deze problematiek zeer duidelijk en goed moet zijn geregeld. Dat is ook gebeurd in het voorliggende ontwerp. Het kan niet de bedoeling zijn dat overtallige embryo's per definitie absoluut bij het wetenschappelijk onderzoek moeten terechtkomen.

Ik heb daarover een tweede, zeer concrete vraag, mijnheer de minister. Of wij het nu willen of niet, dit ontwerp is zeer duidelijk gelinkt met de wet van 11 mei 2003, betreffende het wetenschappelijk onderzoek op embryo's in vitro. Ook in het recente verleden was het nog niet helemaal duidelijk. Er zijn een aantal problemen geweest met de samenstelling van de federale controle- en evaluatiecommissie. Zijn die problemen op dit ogenblik van de baan? Is dat belangrijk controle-element, dat hier in de vorige legislatuur werd goedgekeurd, op dit ogenblik wel degelijk afgehandeld? Het zou goed zijn als u ons vandaag daarover enige duidelijkheid kunt geven.

Ik wil ook nog even het element van de Conventie van de rechten van de mens en de biogeneeskunde aanhalen. Ik grijp terug naar de eerste mondelinge vraag in mijn parlementaire loopbaan in dit huis, mijnheer de voorzitter. Dat geeft altijd een specifiek gevoel voor een parlamentslid. Op 19 oktober 1999 ondervroeg ik de toenmalige minister over de ondertekening van de Conventie van de rechten van de mens en de biogeneeskunde.

Mijnheer de minister, u kent het standpunt van onze fractie al zeer lang. Wij hebben altijd betreurd dat België deze Conventie niet heeft willen ondertekenen. Het zou goed zijn, mocht u vandaag, naar aanleiding van deze bespreking, toch nog eens de argumentatie daarvoor willen geven. Ik hoop in alle stilte, maar ik vrees dat wij ons aan het einde van deze legislatuur niet te veel illusies moeten maken, dat er in dit dossier toch nog een wijziging van de houding van de Belgische overheid mogelijk is.

Mijnheer de voorzitter, als u het mij toelaat, zou ik van deze bespreking ook willen gebruik maken om nog even kort onze amendementen toe te lichten.

De **voorzitter**: Dat is geen probleem. Doet u maar.

01.10 Koen Bultinck (Vlaams Belang): U weet dat onze fractie twee fundamentele, principiële amendementen heeft ingediend. Mijnheer de minister, u weet dat wij daarover van mening verschillen. Ik denk dat dit ook vandaag zo zal blijven. Het eerste principiële amendement dat wij hebben ingediend, is een verduidelijking die wij in artikel 4 willen aanbrengen.

Voor onze fractie behoren de technieken van medisch begeleide voortplanting inderdaad tot de medische zorgverlening om mensen met een uitdrukkelijke kinderwens te kunnen helpen, onder de strikte voorwaarde – daarin verschillen wij van mening, collega Germeaux – dat het moet gaan over stabiele, heteroseksuele koppels. Voor ons mag MBV duidelijk geen alternatieve voortplantingswijze worden, maar moet het het menselijk probleem van onvruchtbaarheid of steriliteit bij mensen met een uitdrukkelijke kinderwens helpen oplossen.

Het tweede zeer belangrijk amendement, dat wij voor de plenaire vergadering opnieuw hebben ingediend, betreft de problematiek van de pre-implantatiediagnostiek. In de titel van het betrokken hoofdstuk zouden wij veel liever tot uiting zien komen dat pre-implantatiediagnostiek in principe, als algemene regel, verboden is, terwijl het slechts in zeer uitzonderlijke voorwaarden toegestaan is. Dat is uiteindelijk ook in het ontwerp ingeschreven. Ik denk dat het goed is dat wij bij wijze van amendement de titel verduidelijken, al was het maar om concreet gestalte te geven aan onze visie ter zake.

Afrondend mijnheer de minister, collega's, zeg ik zeer duidelijk dat onze fractie zich straks bij de stemming, net zoals in commissie, zal onthouden, omdat wij de algemene principes wel onderschrijven en zeer duidelijk erkennen dat het ontwerp een verbetering is ten opzichte van de huidige regeling, maar de uitwerking ervan in het ontwerp zoals het uit de Senaat komt, voor ons toch nog op een aantal punten kon worden bijgestuurd.

01.11 Jacques Germeaux (VLD): Bij onthouding is er niet veel vruchtbaarheid, mijnheer Bultinck.

De **voorzitter**: Het is waarschijnlijk een kunstmatige onvruchtbaarheid.

01.12 Mark Verhaegen (CD&V): Mijnheer de voorzitter, ik heb gewacht tot collega Bultinck uitgesproken was om even te reageren op hetgeen collega Germeaux heeft gezegd.

Collega Germeaux, u plaatst ons in het verleden. Als respect voor het lot van het geboren of ongeborn kind een retour naar het verleden is, wil ik graag in die teletijdmachine stappen.

Onze visie is gestoeld – ik heb dit ook trachten aan te tonen – op medeleven en respect voor koppels in een crisissituatie, die al het mogelijke hebben gedaan en willen doen om hun kinderwens te vervullen. Ik vind het goed dat de medische wetenschap ter hulp komt. Ik vond het ook goed dat er een wettelijk kader was.

Wat me wel stoort, is het exposé van collega Mayeur, die alles bekijkt vanuit het oogpunt van de volwassene. Hij ziet het kind bijna als een instrument om wensen van volwassenen te vervullen. Zo laat men kinderen een moeilijke start nemen, terwijl dat eigenlijk helemaal niet hoeft. Dat is niet nodig, want er zijn andere mogelijkheden.

01.13 Véronique Salvi (cdH): Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, dans le cadre de ce débat, et dès le départ au Sénat, le cdH s'est montré favorable à l'adoption d'une législation qui encadre la procréation médicalement assistée (PMA). En effet, ces pratiques existent déjà sur le terrain depuis plus de 20 ans – et non pas un siècle, comme l'a dit M. Mayeur tout à l'heure – et il nous semble important de pouvoir leur donner un cadre légal aujourd'hui.

Nous soutenons par ailleurs plusieurs des principes contenus dans le projet. Tout d'abord, l'interdiction de tout acte de commercialisation des dons de gamètes ou d'embryons; l'interdiction de tout don, toute recherche ou tout diagnostic génétique préimplantatoire à caractère eugénique ou axé sur le sexe; le maintien de la liberté accordée aux centres de fécondation d'invoquer une clause de conscience à l'égard des demandes qui leurs sont adressées. C'est ce qu'on appelle communément le droit d'appréciation. Ainsi, demain, l'équipe médicale sollicitée pourra répondre au mieux aux attentes des demandeurs d'aide à la procréation, en fonction de leurs moyens et de leur spécialisation.

Néanmoins, monsieur le ministre – vous le savez car je l'ai suffisamment dit en commission –, le texte qui nous est proposé nous pose un problème fondamental: celui de la fécondation post mortem. C'est la raison pour laquelle nous nous abstenons sur l'ensemble du texte.

En effet, le projet prévoit la possibilité d'une implantation post mortem d'embryons surnuméraires et l'insémination post mortem des gamètes surnuméraires. Pour nous, la mort met un terme définitif à toute volonté de conception puisque le couple n'existe plus. La possibilité de recourir au post mortem donne ainsi l'autorisation consciente de donner naissance à un orphelin. Selon les experts auditionnés au Sénat – et ils étaient très clairs à ce sujet –, la fécondation post mortem fait peser sur l'enfant un poids beaucoup trop lourd à porter: celui d'être toute sa vie celui qui a permis à la mère de faire le deuil de son conjoint défunt. Il est donc extrêmement dangereux de soumettre une telle pression à l'enfant, une espèce d'attente réparatrice.

Par ailleurs, comme je l'ai déjà relevé en commission, le texte nous pose également une série de questions, toujours liées à l'intérêt et à l'identité de l'enfant à naître.

D'abord la question de l'anonymat du don d'embryon n'a fait l'objet d'aucune réflexion ou discussion sérieuse en commission. On l'a déjà rappelé, tant l'article 7 de la Convention des droits de l'enfant que la Convention européenne des droits de l'homme attachent de l'importance à la possibilité pour une personne de connaître son origine personnelle, en ce compris ses origines biologiques ou génétiques. En donnant des embryons

ou des gamètes, le donneur ou la donneuse transmet davantage que du simple matériel biologique. Sans remettre en question l'importance du lien socio-éducatif qui se crée et se développe après la naissance, l'origine biologique d'une personne fait partie intégrante de son identité. Le fait de pouvoir répondre à la question "De qui je viens?" est important.

La question de l'identité de l'enfant à naître se pose également dans le cas, laissé ouvert par le projet, dans lequel une femme seule recourt à la PMA. De quelles références l'enfant né d'une personne seule disposera-t-il? Par ailleurs, qu'en est-il des hommes seuls? Puisque, techniquement, oserais-je dire, il ne leur est pas encore possible de porter leur enfant – vous ne pouvez pas me contredire –, la question des mères porteuses reste ouverte.

Sans remettre en question le bonheur des familles monoparentales, nous nous posons tout au moins la question de savoir si, dans l'intérêt de l'enfant, la loi ne devrait pas exclure la possibilité de recourir au départ à la procréation en dehors d'un projet de couple.

Enfin, le projet autorise le diagnostic génétique préimplantatoire (DPI) dans l'intérêt thérapeutique d'un enfant déjà né, sans toutefois fixer des conditions d'encadrement. C'est sur ces conditions d'encadrement que nous souhaitons nous attarder.

Cette notion nous semble aussi un peu faible. Comment garantir de manière plus précise, par exemple, que le DPI ne soit pas instrumentalisé à des fins médicales dans un contexte de relative fragilité de certains couples? Il nous paraît plus adéquat de faire figurer dans une loi spécifique, contenant une définition complète du DPI, les conditions d'application de celui-ci et, éventuellement, les conditions d'application complémentaires plus strictes prévues en cas d'application du DPI, dans l'intérêt thérapeutique d'un enfant déjà né.

Pour toutes ces raisons, monsieur le ministre, le cdH s'abstiendra sur ce texte.

01.14 Miguel Chevalier (VLD): Collega's, toen de Kamervoorzitter de lijst van de sprekers vastlegde, zei hij mij dat ik aan de beurt zou komen vóór de ervaring – de heer Monfils – en na de charme – mevrouw Salvi.

De **voorzitter**: Ik heb dat privé gezegd.

01.15 Miguel Chevalier (VLD): Ik sta altijd open voor de opmerkingen van een wijs man als de Kamervoorzitter, maar ik moet eerlijk toegeven dat ik het af en toe bijzonder koud kreeg toen ik hier vandaag een aantal uitspraken hoorde. Vooral bij de inleiding tot het ontwerp heeft de minister heel duidelijk gezegd dat de praktijk inzake medisch begeleide voortplanting diende afgebakend te worden in alle sereniteit, buiten emotie en dringendheid, met respect voor de essentiële verschillen die iedere mens kenmerken.

Ik dank de specialist en verslaggever van de commissie. Het is soms goed en noodzakelijk dat men een dokter in de buurt heeft. Samen met dokter Germeaux en andere collega's met een degelijke wetenschappelijke basis hebben we dit in de commissie kunnen doen in alle sereniteit. Tegelijk hebben we moeten vaststellen dat er nog altijd een aantal interpretaties en filosofieën zijn die er vooral op gericht zijn de vrijheid van de mens te beperken, om in te gaan tegen de mogelijkheid die dergelijke wet biedt, om individuele keuzevrijheid te benutten ongeacht de eigen morele of filosofische overtuiging.

Deze wet legt een duidelijk kader vast en legt duidelijk beperkingen op inzake commercialisering en handel van gameten, donoren en embryo's. Tegelijk worden aan mensen opportuniteiten aangereikt om het leven zoals men dat gestalte wenst te geven, dankzij deze wet vorm te geven. De vraag is of we de mensen dit houvast geven en hen laten kiezen voor dit perspectief, dan wel of we hen veroordelen tot blijvende kinderloosheid.

Ik heb tijdens de discussies en de interpellaties vastgesteld dat een aantal leden in de commissie een soort morele kramp vertonen. Het kon niet beter worden uitgedrukt dan door de heer Verhaegen die zei: "Wij leven mee". Ik krijg het dan koud. Als iemand tegen mij vanuit die filosofische overtuiging tegen mij zegt: "Ik leef met u mee", dan krijg ik enorm veel angst. Dan weet ik dat dit meestal eigenlijk eindigt in iets heel passiefs met schouderklopjes, maar dat men uiteindelijk toch een opsplitsing maakt tussen mensen die niets nodig hebben om van nature kinderen te krijgen en anderen die worden afgeremd door de natuur.

De heer Germeaux en andere collega's hebben vooral de voordelen van deze wet in kaart gebracht. Ik zou

het toch nog eens willen hebben over de verschillende aanvullingen en mogelijke amendementen die we vanuit de oppositie hebben gekregen. Een eerste punt is dat men de notie "stabiele relatie" probeerde te introduceren.

De vraag is natuurlijk of een stabiele relatie noodzakelijk is om aan medisch begeleide voortplanting te doen. Wat is een stabiele relatie? Is dat meetbaar in de tijd? Is dat kwantificeerbaar? Is een relatie pas na twee jaar gestabiliseerd? Is men dan pas rijp om te beginnen denken over een kinderwens? Ik ken mensen die niet veel tijd nodig hebben om vast te stellen dat ze met elkaar verder willen in het leven. Ik stel ook vast dat er mensen zijn die elkaar twee jaar kennen en die meer met elkaar zijn verbonden door gemeenschappelijke schulden dan door affectie. Ik vraag mij ook af wat men in die twee jaar dan doet? Ik lees vandaag in De Morgen over een onderzoek in Frankrijk waaruit blijkt dat 15% van de mannen en vrouwen met een vaste relatie, dat is waarschijnlijk die stabiele relatie, zegt de afgelopen drie maanden geen seks met zijn partner te hebben gehad. Ik vind dat ook niet de beste voorwaarde om op een natuurlijke manier aan kinderen te geraken.

Er wordt ook voorgesteld dat de keuze voor een medisch begeleide voortplanting een vrije keuze is, een comfort. In de plaats van eerst kinderen te proberen maken, zou men onmiddellijk kiezen voor in-vitrofertilisatie omdat dat veel gemakkelijker is. Dat werkt niet op die manier. De keuze om voor in-vitrofertilisatie of een andere therapie te kiezen, is natuurlijk een beredeneerde keuze. Dat is een keuze waarbij een koppel of een alleenstaande vrouw de mogelijkheid benut om een gewenste voortplanting te realiseren.

Het is vanavond al gezegd. Mevrouw De Meyer had het daarover ook al tijdens de bespreking in de commissie. Niemand doet dit voor zijn plezier. Niemand neemt tijdskrediet om iedere week naar het ziekenhuis te gaan en zich daar door gynaecologen, biologen en andere specialisten te laten onderzoeken. Het feit dat men kiest voor een medisch begeleide voortplanting is een ontzettend grote stap. Dat is niet het paradijs, dat is de hel, zoals de heer Germeaux zegt. Men wordt soms jarenlang gekweld door de vraag of er al dan niet iets mogelijk is.

Ik vond het een beetje perfide dat men via een amendement het idee trachtte in te brengen dat, eenmaal men is ingeschreven voor de medisch begeleide voortplanting, men nog eens twaalf maanden moest wachten om opnieuw te laten bevestigen wat de oorzaken voor de mogelijke onvruchtbaarheid zijn. In de voorafgaande periode leert men perfect hoe dat zit. Ten behoeve van wie moet alles nog eens worden overgedaan? Ik stel hier veeleer een strategie van ontmoediging vast. Mensen in een zogenaamde stabiele relatie wil men destabiliseren en ontmoedigen om voort te gaan met wat zij hadden beslist.

Even gek is de stelling dat bij een kinderwens steeds twee mensen betrokken moeten zijn, en dat aan een kinderwens niet kan worden voldaan bij een alleenstaande vrouw. In eerste instantie lijkt dit aannemelijk, want nog steeds de meest gangbare praktijk.

Dat is een stelling die natuurlijk even hard en onredelijk is want dit betekent dat het oneerbaar is voor wie alleenstaand is of voor wie het wordt en dat men die personen uitsluit van het recht op kinderen. Als men deze voor mij onaanvaardbare redenering consequent wil toepassen in alle ethische dossiers, dan betekent dit eigenlijk ook – denk daar eens goed over na – dat dit zou impliceren dat degene die vandaag het beeld van het ideale gezin absoluut als enige norm zou aanvaarden, de facto deze redenering ook zou moeten toepassen in geval van de abortuswetgeving. Jullie zijn daar allemaal tegen geweest omwille van het belang van het kind. Nu spreekt men over het "on-belang" van de alleenstaande moeder en dan moet men ook consequent zijn. Als alleenstaande moeder zou een vrouw dan onder geen enkele voorwaarde een kind mogen krijgen.

Ik vind het een beetje jammer dat de vorige collega het absoluut moest herbevestigen. Dit schept bij mij het beeld dat er een zekere consequentie is in het betoog van een aantal collega's. Hoe meer ik het hoor, hoe schrikwekkender het echter ook wordt. Ik citeer haar nog eens: "De dood maakt definitief een einde aan elke echtelijke wil een kind te verwekken aangezien het paar niet meer bestaat." Ik vind dat een verschrikkelijke uitspraak. Wij hebben die in de commissie gehoord. Ze is in het verslag opgenomen en die is vandaag herhaald. Met de dood wordt de partner volledig weggegomd, ondanks de geuite wens vóór het overlijden om voor een kind te kiezen. Ik zei daarnet al dat men niet vrijwillig kiest voor een in vitro. Dat is een beredeneerde keuze. Eigenlijk had men het liever anders gewild. Ik stel ook vast dat ik nog geen enkele man ben tegengekomen met een kinderwens die voor zijn plezier dood gaat vóór het kind wordt geboren. Ik kan mij geen enkele partner voorstellen die tegen zijn vrouw zegt: vanavond niet schat, laat ons dat nog even

uitstellen tot ik overleden ben en dan mag je je goesting doen met die kleine, maar ik ben wel donor. Ik denk dat de partner in elk geval zowel de zwangerschap als de geboorte wil meebeleven en zijn kind wil zien opgroeien. Dat is echter niet iedereen gegund.

De redenering die hier werd aangehouden, is dat het kind centraal moet staan. U moet dat echter eens opnieuw toepassen op een aantal zaken uit de realiteit. Ik wil u een voorbeeld geven. Man sterft, vrouw zit in een procedure voor medisch begeleide voorplanting. En dan moet u eens aan die mevrouw uitleggen dat dit niet meer kan omdat haar man dood is, waardoor het paar niet meer bestaat. Misschien bestaat het paar voor die vrouw wel nog. Misschien hebben ze afgesproken om in bepaalde omstandigheden toch die procedure aan te vatten, al is het maar omdat de wens werd geuit dat die man daardoor voor een stuk blijft voortbestaan in het volgende gezin waarin hij niet meer actief is betrokken. Als het kind dan toch centraal staat en het individuele geluk van dat kind in rekening wordt gebracht, dan probeer ik mij toch een aantal situaties voor te stellen.

Ooit gedacht aan het geluk van dat kind als de moeder later kan uitleggen dat de vader gestorven is maar dat het de enige wens was van de vader dat het kind zou worden geboren? Het zal wellicht – dat is mijn aanvoelen – meer geluk kennen omdat het weet dat het geboren is uit ouders die daar absoluut voor hebben gekozen. Ik denk zelfs dat er meer geluk is dan in het geval een kind dat wordt geboren uit een onbestaande relatie of uit een relatie waarin de man heeft vastgesteld dat de vrouw zwanger was en het is afgebold. Die kinderen zijn waarschijnlijk ongelukkiger en hebben meer moeite om op te boksen tegen het idee dat zij het resultaat zijn van een te vlug afgebroken relatie of de vrucht, van een relatie waarbij de vader met de noorderzon is verdwenen. Trekken we deze redenering opnieuw door voor zwangere vrouwen van wie de partner is overleden tijdens de natuurlijke zwangerschap, dan komen we automatisch opnieuw terecht in het abortusdossier.

Dames en heren, als niet-wetenschapper ben ik in de commissie natuurlijk beperkt maar dokter Germeaux heeft de nodige uitleg en bijstand verleend. Dat deden ook andere mensen die wetenschappelijk zijn opgeleid. Ik denk dat we een zeer goede symbiose hebben gehad in de commissie van mensen met een filosofische achtergrond, mensen ook met een duidelijke politieke stelling en mensen met een wetenschappelijke achtergrond. Uiteindelijk zijn we tot een wet gekomen die een zeer goed kader biedt en die voldoende keuzevrijheid biedt, ongeacht de morele overtuiging. Ze maakt ook komaf met een aantal praktijken die misschien zouden kunnen ontstaan en die nu zullen worden verboden. Het is in elk geval verdienstelijk dat ze een aantal discriminaties en ongelijkheden opheft. Uiteindelijk is het de keuze dat men het natuurlijk geluk aan zijn kant heeft of niet en dat er wensouders zijn die minder gefortuneerd zijn of minder gefortuneerd door het leven stappen. Ik denk dat het de taak of de opdracht is van de politiek om aan iedereen evenveel kansen te bieden en om iedereen evenveel keuzevrijheid te bieden. Omdat het soms biologisch misloopt of anders loopt, is de ene niet superieur aan de andere. Vandaar dat deze wet dit soort superioriteit gelukkig uit de wereld helpt.

Le **président**: Monsieur Monfils, je ne répéterai pas les compliments que l'on vous fit.

01.16 Philippe Monfils (MR): Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, faut-il en l'espèce légiférer? C'est une question que nous devrions tous nous poser chaque fois qu'une situation, un problème ou même un fait divers, alerte les parlementaires. Dans bien des cas issus parfois de l'actualité, des textes sont instantanément proposés – plus souvent pour interdire, d'ailleurs, que pour autoriser. C'est la loi du genre, et nous savons bien que le tri se fait dans les agendas des commissions parlementaires.

Toutefois, ici, il ne s'agit pas de n'importe quel domaine. Nous sommes dans l'éthique personnelle, c'est-à-dire l'analyse de ce qui est le plus intime chez l'être humain: les relations sexuelles et la fécondité, les espoirs de certains couples contrecarrés par la nature ou encore les motifs de certains parents qui veulent donner la vie.

Dans tous les dossiers éthiques que le parlement a abordés depuis deux législatures, je me suis toujours posé deux questions. Je ne sais pas, monsieur le président, si j'ai de l'expérience, mais j'ai tout de même de la mémoire.

Le **président**: La mémoire est une manière d'avoir de l'expérience.

01.17 Philippe Monfils (MR): Première question: y a-t-il une demande de réglementation, et pourquoi?

Deuxième question: la personne humaine court-elle des risques qu'une réglementation pourrait écarter?

Dans le domaine de l'euthanasie, la demande émanait des personnes elles-mêmes, comme de certains médecins qui ne pouvaient déterminer les limites de leur intervention. Le risque d'abus de pouvoir existait, nous nous en souvenons - chacun, et pas seulement les médecins, pouvant s'estimer, en l'absence de réglementation, en mesure de juger du moment du décès et de la manière de donner la mort.

Pour le clonage, les chercheurs eux-mêmes demandaient que nous posions des balises entre lesquelles ils pourraient travailler comme ils l'entendaient. Il fallait, bien sûr, protéger les personnes contre les risques d'abus que la science pouvait faire peser sur eux.

En ce qui concerne le mariage des homosexuels et de l'adoption par les couples homosexuels, la demande était évidemment forte, et - pour un certain nombre de collègues et pour moi-même - il était infiniment préférable d'autoriser l'adoption plutôt que de recourir au montage parfaitement hypocrite que permettait le Code civil.

Dans tous ces cas éthiques, il y avait des réponses aux questions posées sur l'utilité d'une législation. Mais ici, à propos de la procréation médicalement assistée, qui demande une réglementation?

La qualité des centres était contrôlée sur la base d'un arrêté royal. D'ailleurs, cela n'a pas changé, puisque la loi consacre un demi-article au sujet. Aucune revendication ne provenait du corps médical. La loi sur le droit des patients prévoyait déjà de nombreuses dispositions sur l'information, le consentement aux interventions, etc. Alors, pour justifier le texte, certains ont évoqué l'Europe et une éventuelle future réglementation générale.

Pour fréquenter l'Europe au Conseil de l'Europe en tant que délégué, et pour l'avoir connue quand j'étais parlementaire européen, je puis vous dire combien l'entrée des institutions européennes dans le champ éthique est extrêmement faible.

En général d'ailleurs, les décisions s'accompagnent de la liberté des États d'accepter ou non les dispositions votées - je fais référence, par exemple, à la convention sur la biomédecine -, quand ne sont pas vouées à l'échec les tentatives européennes comme celle qui consistait au Conseil de l'Europe à prévoir un texte valable pour tous les pays en matière d'euthanasie. Ce fut un lamentable échec!

Bref, pas d'imposition européenne sérieuse, une situation bien stabilisée où les rapports médecin-patient étaient prépondérants, aucun risque à l'horizon.

On aurait donc pu vivre sans loi.

Néanmoins, comme elle est là et que je n'ai pas l'intention de faire du terrorisme parlementaire, il convient d'analyser ses dispositions, les points positifs et les points négatifs.

Du côté positif, ce projet a le mérite de confirmer ce qu'on savait déjà et ce qu'on avait déjà soutenu, c'est-à-dire la non-discrimination entre couples homosexuels et hétérosexuels, ainsi que la possibilité pour une personne seule de recourir à la PMA. Le texte maintient aussi l'anonymat du donneur de gamètes.

Le professeur Englert a, dans un article publié dans "La Libre Belgique" à la mi-février, défendu avec juste raison ces dispositions; il a montré en quoi elles n'étaient nullement contraires à l'intérêt de l'enfant. Je ne démontrerai pas tout cela ici, mais je me contente de rappeler à ceux qui s'intéresseraient à la question, s'ils n'avaient pas lu la note du Pr Englert, de s'y mettre: elle est très éclairante, notamment en ce qui concerne l'enfant.

Malheureusement, ce projet de loi ne s'est pas arrêté là. Il en a profité, et je n'hésite pas à le dire, pour diminuer la liberté des personnes ayant recours à la procréation médicalement assistée.

Par quel biais? Tout simplement en sacralisant la technique médicale qui ne devient plus seulement un simple palliatif à l'insuffisance de la nature, mais qui, parce qu'elle est utilisée, génère des règles qu'il importe de respecter.

Faire l'amour pour créer un enfant ne demande ni règle ni justification. Mais faire un enfant par la technique,

alors, les desservants de la nouvelle religion technologique froncent les sourcils et veulent définir une série de conditions! On ne pourra pas inséminer au-delà de tel âge, un soutien psychologique est obligatoire, on oblige les couples à fixer par convention le sort des embryons en cas de décès du mari, comme si, à 25 ou 30 ans, quand on souffre d'un problème de fertilité, dans une séquence de PMA, on pensait à la mort de l'autre.

Plus profondément, et c'est cela qui me choque, on culpabilise la femme une deuxième fois. Déjà en difficulté parce que c'est souvent sur elle qu'on rejette les causes d'infertilité, à tort ou à raison, elle se voit obligée d'entrer dans un système administratif où elle signe des conventions, des engagements, où elle doit subir, pendant tout le processus, l'intervention d'une personne extérieure à son couple, en l'espèce un psychiatre ou un psychologue, et tout cela pour simplement faire, par le progrès médical, ce qu'elle ne peut réussir par l'union charnelle.

Au lieu de minimiser le recours à la technique, on présente au couple un système d'organisation où l'aspect fonctionnaire prend le pas sur la relation simple et profonde qui est celle entre la patiente et le médecin.

Vous allez dire que j'exagère, mais non! Lisons la loi! Une convention doit être établie entre le centre et le ou les auteur(s) du projet parental. Elle prévoit l'affectation des embryons surnuméraires même en cas de divorce, de divergences d'opinion insolubles entre les auteurs, d'incapacité permanente ou de décès.

Elle peut aussi prévoir la possibilité d'implantation post mortem. Le délai de conservation des embryons surnuméraires peut être prolongé par une demande séparée du ou des auteur(s), c'est-à-dire une nouvelle note ou une nouvelle convention. Enfin, à l'article 32, la receveuse doit introduire une demande d'implantation d'embryons surnuméraires par lettre recommandée adressée au centre de fécondation concerné. Et c'est évidemment la même chose en ce qui concerne les gamètes.

Je suggérerais à chaque personne demandant une PMA de recourir aux services d'un notaire pour les formalités administratives et bien sûr au médecin de s'attacher la collaboration d'un avocat car, s'il y a manquement à la loi, il est sanctionné d'un emprisonnement d'un à cinq ans et d'une amende de 1.000 à 10.000 euros. C'est nettement plus cher que les infractions de sécurité routière!

Et tout cela, sans oublier que le texte prévoit en cas de contravention à la loi que le médecin ou le scientifique pourrait être privé d'exercer son activité pour une durée de cinq ans!

La question intéressante à se poser est la suivante: si les auteurs de la demande refusent et repoussent tout ce fatras administratif, que se passera-t-il? S'ils disent: "faites-moi avoir un enfant par la technique médicale, puisque je ne peux l'avoir autrement et fichez-moi la paix avec vos conventions, vos aides psychologiques qui sont autant d'éléments de contrôle social et d'intervention dans l'intimité du couple!". Et bien, les desservants de la nouvelle religion technologique ne pourront accepter votre demande et ils refuseront d'entreprendre la PMA. Sinon, ils seront dans l'illégalité par rapport à la loi.

Quand je vous disais que cette loi porte atteinte à la liberté individuelle!

Mais il y a mieux encore – ou pire –, c'est évidemment la manière dont on a réglé le diagnostic préimplantatoire (DPI). Il est bien évident que le DPI à caractère eugénique ou axé sur la sélection du sexe doit être interdit. Ce n'est pas une nouveauté. Le Sénat a, une fois de plus, copié joyeusement des textes antérieurs. En effet, tout cela est interdit depuis la loi du 11 mai 2003 relative à la recherche sur les embryons in vitro. Sans doute, pour faire bien, on a ajouté cet article dans le projet qui nous occupe. Cela fait un article de plus sans la moindre utilité.

Mais l'article 68 qui, lui, autorise exceptionnellement le diagnostic préimplantatoire dans l'intérêt thérapeutique de l'enfant déjà né du ou des auteurs du projet parental prescrit: "il appartient au centre de fécondation consulté d'estimer que le projet parental n'a pas pour seul objectif la réalisation de cet intérêt thérapeutique. Cette estimation doit être confirmée par le centre de génétique humaine consulté dont l'avis sera joint au dossier."

Traduisons: le ou les auteurs d'un projet parental ont un enfant frappé d'une infection à propos de laquelle on ne trouve pas de donneur compatible; le ou les parents envisagent d'avoir un autre bébé espérant une compatibilité permettant de sauver le premier enfant. S'ils ont le malheur de le dire lors de la demande de DPI, cette demande ne sera pas acceptée.

Cela signifie clairement que l'on refuse, dans un cas de détresse terrible, la connaissance de la situation génétique de l'embryon. On reconnaît bien là la victoire d'une tendance conservatrice rétrograde, qui oblige à supporter les conséquences du hasard de la naissance et qui n'admet pas que des êtres humains soient maîtres de leur destin, libres et éclairés.

En quoi le fait de n'avoir pour seul objectif qu'un intérêt thérapeutique peut-il être considéré comme humainement dégradant pour l'enfant à naître? Ne connaît-on pas des cas où la compatibilité entre frères et la guérison qui s'en est suivie ont davantage soudé les parents et les enfants que ne le sont les nombreuses familles dites sans problème.

L'expression "bébé médicament" dissimule la volonté de certains de ne pas admettre que l'homme et la femme aient quoi que ce soit à dire sur leur filiation. D'ailleurs, si l'on refuse la connaissance au profit du maintien du hasard aveugle – c'est ce que prône ce texte –, il est possible que la désillusion soit au bout du chemin si la compatibilité ne peut réussir. "L'enfant médicament", comme on dit, risque alors d'être stigmatisé voire d'être rejeté parce qu'il n'a pu combler les attentes du couple pour leur premier enfant.

Dans le débat qui nous occupe, je voudrais faire référence à quelqu'un que nous connaissons tous très bien, Mme Rosita Winkler, maître de recherche au FNRS, spécialiste en biologie moléculaire du cancer et membre du Conseil consultatif de bioéthique.

À une question qui portait sur le fait que l'on procrée généralement parce qu'on a le désir d'aimer et d'élever un enfant, Mme Winkler répondait: "Depuis toujours, on a voulu avoir des enfants pour toutes sortes de raisons: pour perpétuer le nom, la famille, léguer ses biens ou pour prendre soin des personnes âgées lorsque la sécurité sociale n'existait pas. On a inventé un beau concept: avoir un enfant par une espèce d'immense altruisme, mais il ne correspond pas tout à fait à la réalité. Et puis, de quoi parle-t-on? De parents qui avaient un enfant très malade et qui ont voulu avoir un autre enfant en souhaitant simplement qu'il puisse aider son aîné. Je crois qu'on a toujours fait ce qu'on a pu pour essayer d'améliorer le sort d'un enfant malade, depuis qu'on sait qu'on peut prélever le sang dans le cordon ombilical. Mais auparavant, on laissait faire la nature. On concevait un enfant et si on avait de la chance, cet enfant pouvait aider à guérir son frère ou sa sœur". Et Mme Winkler de conclure: "C'est pourquoi je ne suis pas scandalisée. Et je pense que si j'avais été dans le même cas et que si j'avais eu cette même possibilité, je l'aurais certainement choisie. Il me semble en outre que cet enfant qui aurait aidé son aîné à survivre aurait encore été plus précieux à mes yeux".

À la question précise "Faut-il légiférer sur les bébés-médicaments?", l'intéressée disait: "Comment voulez-vous? Va-t-on placer un gendarme dans chaque section de gynécologie, un juge d'instruction qui va interroger les futurs parents sur leurs motivations? Il faut laisser cette question aux parents et à leurs médecins." Je partage totalement cette opinion. De surcroît, chers collègues, le contrôle prévu par la loi semble précis mais il est en fait parfaitement hypocrite. Il suffit que les auteurs du projet parental, bien informés, évoquent un autre élément que le seul intérêt thérapeutique (par exemple: "Je voudrais avoir un enfant pour me succéder quand je ne serai plus parlementaire") pour que le centre réalise le diagnostic préimplantatoire. Une fois de plus, les couples ou les auteurs individuels bien éduqués, au courant du contenu de la loi éviteront le piège dans lequel tomberont inmanquablement des personnes moins habituées aux textes législatifs, moins bien conseillées, moins au courant de toutes ces questions.

Enfin, à l'occasion de l'examen de ce texte, on a vu ressortir les vieux démons qu'on a agités à l'époque de l'avortement, et même dans les débats sur le clonage, sur la nature de l'embryon, la tentative de réduction de l'autonomie de la personne humaine, le contrôle social, l'obligation d'assumer les conséquences parfois dramatiques de la naissance. On aurait pu faire l'économie de ce débat qu'on croyait clos. Au lieu de cela, ce texte présente çà et là des traces d'un donnant-donnant entre les partisans de la connaissance, de l'autonomie, et ceux d'une liberté soigneusement contenue. La solution trouvée pour le diagnostic préimplantatoire en est un exemple. Tout le système entourant – pour ne pas dire "enserrant" – la ou les demandes de PMA en est un autre.

D'ailleurs, n'a-t-on pas entendu des collègues dire en commission qu'à tout prendre, avoir un enfant à 30 ou 35 ans, ce n'était pas sérieux, c'était de l'irresponsabilité. Voilà bien les risques: définir une norme fondée sur je ne sais quel état de la société et stigmatiser tous ceux qui ne la respectent pas.

En conclusion, monsieur le président, chers collègues, monsieur le ministre, j'aurais attendu mieux d'un texte

concernant simplement le légitime désir d'enfant de femmes qui par la faute de la nature ne peuvent procréer. Ces femmes n'ont pas besoin de carcan, de contrôle social, de paperasse administrative. Par contre, elles ont besoin d'un médecin qui les écoute et avec qui elles peuvent dialoguer, elles ont besoin simplement d'un acte technique qui une fois réussi, leur permettra d'avoir un enfant dans les bras. Pour les raisons que je vous ai indiquées, je ne voterai pas en faveur de ce projet de loi.

01.18 Jacques Germeaux (VLD): Mijnheer de voorzitter, ik wil ten aanzien van de heer Monfils toch een opmerking maken. Ik heb alle respect voor zijn stelling aangaande de aantasting van de individuele vrijheid.

Mijnheer Monfils, ik kan u daarin volgen. Bij de medisch begeleide zwangerschap worden toch wel derden betrokken. Die derden zijn artsen. U vindt dat dit niet geregeld moet worden, maar dat het een afspraak moet zijn tussen de arts en de patiënt. Daarin kan ik u volgen. Precies om andere voorbeelden tot op de dag van vandaag – ik spreek over de heer Antinori – te voorkomen, dachten wij echter dat een wettelijk kader nodig was. U kunt zeggen dat dat allemaal niet nodig is op het terrein. Maar u weet ook, als u eerlijk bent, dat de werkelijkheid de fictie ruimschoots overstijgt. Ik denk dat daarom dit wetsontwerp wel op zijn plaats is.

01.19 Philippe Monfils (MR): Je ne légifère pas pour un cas particulier.

Entendre parler à chaque fois du docteur Antinori commence à m'exaspérer! Je ne connais pas beaucoup de personnes en détresse qui veulent avoir un enfant et qui se précipitent chez M. Antinori. Je ne connais pas non plus beaucoup de personnes de 65 ans qui veulent avoir un bébé en faisant appel à M. Antinori.

Dans tous les comportements humains, il y a des extrêmes. Je répète que je ne légifère pas pour l'extrême. Je légifère ou j'essaie de légiférer pour la majorité de la population.

Vous avez tiré d'une série d'éléments, qui pratiquement ne se présentent jamais, des conséquences visant à enserrer de manière inacceptable la PMA dans une série de dispositions trop précises.

Cela étant, vous avez votre avis. J'en ai un autre. Vous savez que dans notre groupe, la liberté de vote est de rigueur.

Vous ne me ferez pas changer d'avis. Cela fait des années que j'examine les tenants et aboutissants des problèmes éthiques que le parlement s'efforce de régler.

01.20 Rudy Demotte, ministre: Monsieur le président, je pense que nous sommes aujourd'hui devant un texte important. Chers collègues, ce texte n'est pas banal et il arrive effectivement à son heure, même si la fécondation in vitro a maintenant gagné ses lettres de noblesse après plus de 25 ans de pratique heureuse dans les hôpitaux, ce qui a déjà été rappelé à cette tribune.

Op 25 juli 1979 werd in Engeland in het Oldham ziekenhuis Louise Brown geboren. Dat kleine meisje van 2,600 kg was de eerste baby ter wereld die in vitro werd verwekt. De gebruikte methode, die toen revolutionair was, kan nu worden beschouwd als een van de eerste medische toepassingen van de celtherapie. De methode bestaat erin in een gunstig kweekmedium een bevruchting tussen een eicel en een zaadcel uit te lokken. Het embryo dat uit de bevruchting groeit, wordt daarna, in de hoop op een normale ontwikkeling, in de baarmoeder van de moeder teruggeplaatst.

De geboorte van de proefbuisbaby was het begin van de reproductieve geneeskunde, die sedertdien verhitte discussies tussen voor- en tegenstanders van de tegelijk fascinerende en onvermijdelijke vooruitgang van de wetenschap is blijven uitlokken.

De positie die België ter zake bekleedt, is vrij uitzonderlijk. Ons land mag op dat gebied prat gaan op een vlekkeloze reputatie die bovendien door onze wereldwijd erkende deskundigheid steeds beter wordt.

De nu ontwikkelde technieken voor medisch begeleide voortplanting worden voortaan op grote schaal toegepast door de erkende laboratoria, verbonden aan een zorgprogramma voor reproductieve geneeskunde en aan een centrum voor menselijke erfelijkheid, zoals bedoeld in het koninklijk besluit van 15 februari 1999.

Pourtant, au-delà de ce constat, médecins, professionnels de la santé, philosophes ou patients se sont

affrontés, et continuent encore parfois à le faire, sur la question de la nécessité d'une loi relative à la procréation médicalement assistée. Ceux qui se sont succédé à cette tribune, même s'ils ne sont pas particulièrement tranchés dans leurs opinions, ont tous soulevé ce problème. Les spécialistes s'accordent pourtant à considérer que les normes procédurales qui régissent la pratique médicale de la procréation médicalement assistée offrent des garanties de qualité suffisantes pour les quelque 15.000 essais entrepris annuellement en Belgique. À première vue, les centres s'autogèrent sans difficulté et permettent ainsi chaque année, dans le respect de nos différences philosophiques, à plus de 3.000 enfants de naître dans notre pays via ces méthodes.

D'aucuns craignent néanmoins que les velléités mégalomanes de certains ne donnent lieu à des dérapages, tels que ceux qui ont été rencontrés dernièrement aux USA, en Italie ou en Roumanie, pour ne citer que les plus récents. Les auteurs de ce qui est à l'origine une initiative parlementaire, puisque ce texte a été déposé au Sénat et signé par Mmes Christine Defraigne, Jacinta De Roeck, Isabelle Durant et MM. Philippe Mahoux et Patrik Vankrunkelsven, ont considéré qu'il convenait de baliser des pratiques liées à la procréation médicalement assistée dans le respect des différences essentielles existant dans notre société.

Ce texte, fruit d'un long travail de réflexion, d'auditions, de multiples séances de travail auxquelles j'ai apporté le support actif de mon cabinet, illustre bien ce que peut réaliser le Sénat dans l'évolution de notre système bicaméral. Devenu projet de loi suite à son adoption au Sénat, il arrive maintenant devant vous après un nouveau débat intéressant en commission de la Santé.

Pour moi, ce texte arrive en son temps car l'expérience accumulée par nos praticiens s'est affinée et précisée au gré des développements techniques qui sont venus enrichir la pratique, pour aboutir aujourd'hui à quelque chose de suffisamment fini et stable pour pouvoir être coulé en force de loi par le législateur sans risquer d'être immédiatement rendu obsolète par de nouveaux développements techniques.

Le sens général du texte qui vous est présenté est procédural. C'est une volonté délibérée car s'il convient en effet de rendre les procédures de procréation médicalement assistée plus uniformes et donc plus transparentes, sans pour autant poser les conditions d'accès qui ne sauraient être interprétées identiquement par tous, il était temps de trouver un espace normatif.

La proposition laisse par conséquent une large marge de manœuvre au médecin ou au centre de fécondation consulté, étant entendu que la décision partagée de procéder à une procréation médicalement assistée naîtra finalement de la nécessaire confiance.

Cette confiance doit exister entre le médecin consulté et la ou les personnes concernées.

Cette confiance constitue aussi un élément fondamental garanti, d'une part, par la structuration de l'information et le contrôle des procédures prévues dans l'actuel projet de loi et, d'autre part, par la liberté du patient, lequel a la possibilité de choisir le médecin et le centre avec lequel il entamera le processus de PMA.

Le texte du projet ne se limite pas à formaliser ce qui a été validé sur le terrain. Il donne aussi une base légale à quelques points majeurs où la pratique ne s'appuie pas nécessairement sur des bases suffisantes.

Je vais citer ces points.

1. La liberté d'entamer une PMA qui suppose qu'un choix soit fait d'emblée quant à la destination des embryons surnuméraires. Il est devenu clair aujourd'hui qu'une attention plus particulière doit être apportée pour définir, avec les demandeurs, la destinée ultime des embryons surnuméraires congelés si le projet d'enfant s'éteint en cours de route, la plupart du temps parce que le traitement a été un succès et que la famille est complète.

Le devenir de ces embryons peut poser problème dans certains centres si cette destinée n'a pas été prévue. Le texte oblige donc les centres et les demandeurs à prendre le temps de cette réflexion et à la formaliser avant de débiter un traitement, quitte à ce que, en cours de route, on fasse évoluer les instructions laissées au centre si les demandeurs le jugent nécessaire, les documents de consentement étant d'ailleurs toujours révisables.

La durée de la conservation a été en principe limitée à cinq ans, ce qui est un compromis raisonnable pour,

d'une part, donner au demandeur le temps suffisant de revenir, éventuellement, pour compléter la famille après la naissance d'un premier enfant et pour, d'autre part, éviter de prolonger exagérément le temps de conservation, tant il est vrai aussi que plus cette durée sera longue, plus il existe le risque de voir un jour surgir un désaccord ou une contestation entre les membres du couple demandeur.

2. Le projet de loi propose au législateur de se positionner sur des matières socialement difficiles et délicates, à savoir la détermination de la limite d'âge pour le remplacement d'embryons qui est fixé à 47 ans pour éviter le développement considéré comme non souhaitable des maternités excessivement tardives et envoyer un message fort que la tendance actuelle à reculer l'âge de la maternité est non souhaitable en termes de santé publique. En effet, tant les risques de stérilité que les complications de grossesse augmentent régulièrement avec l'âge.

3. La fixation d'un cadre limitatif à la pratique de l'insémination et au remplacement d'embryons en post mortem, une pratique qu'il y a lieu de limiter strictement dans le temps, mais qui doit aussi être précédée d'une période d'attente permettant au processus de deuil vis-à-vis de l'être cher disparu de se faire.

Il nous a en effet été rapporté que cette période permettrait à la plupart des demandes de s'éteindre d'elles-mêmes, le législateur estimant plus souhaitable – même s'il n'est pas allé jusqu'à l'interdiction – d'inciter ces femmes à refaire leur vie plutôt de persévérer dans un projet qui a perdu ses bases.

Le troisième élément que je tenais à mettre en lumière, c'est celui qui consiste à donner un fondement légal à la pratique de "l'enfant médicament" – expression que je trouve quelque peu lapidaire. En reconnaissant le droit à des parents d'un enfant atteint d'une maladie incurable à recourir à cette technique pour tenter de concevoir un enfant immunologiquement compatible pour servir de donneur de moelle afin de sauver son frère ou sa sœur malade, et en autorisant les équipes spécialisées à pratiquer un diagnostic génétique préimplantatoire dans ce contexte très particulier et peu fréquent, le législateur conférerait une base légale à ces pratiques. Néanmoins, en contrepartie, il insistait sur le devoir pour les équipes de s'assurer que l'enfant conçu trouverait toujours une place pour lui-même dans sa famille au même titre que ses frère(s) et sœur(s).

Le projet de loi permet donc de clarifier des points très importants dans le domaine de la procréation médicalement assistée avec don de gamètes, où nous avons constaté des discordances entre ce qui se pratique et ce qui est souhaitable, d'une part, et le cadre légal actuel, de l'autre.

Il prévoit aussi un cadre juridique clair pour les règles de filiation concernant les enfants nés à partir de dons de gamètes, en précisant que le donneur ne peut revendiquer ou se voir imposer une filiation, en investissant clairement les demandeurs dans leur statut de parents. Toutefois, ce cadre a été conçu sans créer d'exceptions aux règles générales de la filiation. Cette disposition faisait défaut à notre droit. Donc, ne pas voter ce texte revient à rater cette opportunité. Il importe en effet que nous puissions encadrer la pratique des dons anonymes de gamètes.

La société évolue. Nous assistons à de plus en plus de prises de position, dans certains milieux en tout cas, pour encourager ce don. Sans prendre position dans le débat idéologique fondé sur l'évidence, il me paraît prudent que le législateur clarifie les rôles et protège tant le donneur que les futurs parents ou l'enfant, au cas où après un don anonyme une contestation de paternité viendrait à se faire connaître.

Le quatrième grand point sur lequel je voulais insister porte sur la base légale conférée au Roi pour organiser l'échange d'informations entre les centres, afin de limiter le nombre de familles différentes pouvant avoir des enfants avec des gamètes d'un même donneur ou d'une même donneuse. Cette mesure est très importante pour la sécurité future des enfants nés, car il faut éviter les consanguinités ignorées dans les générations futures.

Le cinquième et antépénultième point, c'est celui qui porte sur la base légale relative au don d'ovocytes, qui est une technique pratiquée de longue date, chez nous comme à l'étranger, mais qui "stricto sensu" n'est pas aujourd'hui illégale: il s'agit d'un don de cellules par intervention chirurgicale sur une femme qui n'en a pas besoin pour elle-même et qui pose un geste de solidarité vis-à-vis d'une autre femme, elle stérile, qui ne peut fournir d'ovocyte pour elle-même.

Le seul cadre légal existant est celui de la loi du 13 juin 1986 sur le prélèvement et la transplantation d'organes et réglementant le don d'organes et de tissus. Cette loi exclut explicitement de son champ d'application les cellules de la reproduction.

Voilà donc cette lacune comblée, ce qui améliore sensiblement la protection des donneuses d'ovocyte et des médecins qui pratiquent ces techniques, et qui ouvre la voie à une discussion sur un système de remboursement adapté. Il n'est en effet pas normal que ces situations peu fréquentes, il est vrai, en regard de l'activité générale de la procréation médicalement assistée, mais combien importante pour celles qui en ont besoin, ne soient pas prises en charge par la sécurité sociale, au même titre et au même niveau que les autres techniques actuellement remboursées. Ce qui me permet de répondre aussi à une question posée par un intervenant tout à l'heure sur ces autres techniques.

Je rappelle que j'ai donné à la Commission technique médicale mission de me faire des propositions sur le remboursement de l'insémination artificielle; je les attends et on me les a promises pour avant la fin de la législation.

Le sixième et avant-dernier point porte sur la détermination d'un cadre légal pour la pratique du diagnostic génétique préimplantatoire, en le liant de manière étroite au centre de génétique, qui dispose dans notre pays de l'expertise et de conseils génétiques indispensables à l'encadrement des patients et de l'autorisation de pratiquer ces techniques de laboratoire nécessaires à effectuer les tests génétiques eux-mêmes.

Les débats expansifs au Sénat ont permis d'affiner le texte et d'éviter des incohérences, mais le sens premier de celui-ci n'a pas varié: d'une part, définir un cadre large et tolérant pour les patients en fixant quelques balises essentielles et claires pour les praticiens qui viennent heureusement compléter les textes existants et, d'autre part, définir des règles procédurales destinées à la transparence et la bonne information des personnes demandant une assistance à la procréation.

Le texte comble donc des lacunes, peu apparentes mais importantes, comme vous l'avez constaté, de notre droit. Il améliore la sécurité de ces techniques pour le plus grand bénéfice de ces enfants qui pourront ainsi venir au monde, de leurs parents ensuite et, enfin, des professionnels de la santé qui pratiquent ces techniques de procréation médicalement assistée.

Comme vous le voyez, c'est un projet de loi très complet qui vous est présenté aujourd'hui, comme l'illustre le texte lui-même, structuré en 8 titres et 75 articles, qui reflète l'ambition du texte et la complexité en la matière.

Je voudrais aussi vous citer Flaubert que je trouve être un auteur qui, en l'occurrence, a une pertinence dans les mots que je vous donne à connaître. Il disait: "L'avenir nous tourmente, le passé nous retient et c'est souvent pour cela que le présent nous échappe."

Je pense qu'il faut, à un certain moment, faire preuve d'audace et, s'il est vrai qu'un certain nombre de techniques se sont fait jour dans notre société, il est bon que le législateur leur donne un cadre pour qu'elles s'expriment dans leur pleine liberté, garantissant à l'individu et à la société ses lettres de noblesse.

Le **président**: Quelqu'un demande-t-il encore la parole? (*Non*)
Vraagt nog iemand het woord? (*Nee*)

La discussion générale est close.
De algemene bespreking is gesloten.

Discussion des articles ***Bespreking van de artikelen***

Nous passons à la discussion des articles. Le texte corrigé par la commission sert de base à la discussion.
(Rgt 85, 4) **(2567/5)**
Wij vatten de bespreking van de artikelen aan. De door de commissie verbeterde tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 85, 4) **(2567/5)**

Le projet de loi compte 75 articles.
Het wetsontwerp telt 75 artikelen.

* * * * *

Amendements déposés:
Ingediende amendementen:

Art. 4

- 1 Koen Bultinck (2567/2)

Art. 28

- 20 Luc Goutry cs (2567/3)

Art. 35

- 21 Luc Goutry cs (2567/3)

Art. 36

- 22 Luc Goutry cs (2567/3)

Art. 57

- 23 Luc Goutry cs (2567/3)

Art. 64

- 24 Luc Goutry cs (2567/3)

Art. 65

- 25 Luc Goutry cs (2567/3)

Art. 67

- 2 Koen Bultinck (2567/2)

Art. 72 bis (n)

- 30 Luc Goutry cs (2567/3)

* * * * *

La discussion des articles est close. Le vote sur les amendements et les articles réservés ainsi que sur l'ensemble aura lieu ultérieurement.

De bespreking van de artikelen is gesloten. De stemming over de aangehouden amendementen en artikelen en over het geheel zal later plaatsvinden.

* * * * *

Besluit van de artikelsgewijze bespreking:

Conclusion de la discussion des articles:

Réservé: le vote sur les amendements et les articles 4, 28, 35, 36, 57, 64, 65, 67.

Aangehouden: de stemming over de amendementen en de artikelen 4, 28, 35, 36, 57, 64, 65, 67.

Artikel per artikel aangenomen: de artikelen 1 - 3, 5 - 27, 29 - 34, 37 - 56, 58 - 63, 66, 68 - 75.

Adoptés article par article: les articles 1 - 3, 5 - 27, 29 - 34, 37 - 56, 58 - 63, 66, 68 - 75.

* * * * *

02 **Projet de loi modifiant le Code d'instruction criminelle en vue de la réouverture de la procédure en matière pénale (2819/1-2)**

02 **Wetsontwerp tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering met het oog op de heropening van de rechtspleging in strafzaken (2819/1-2)**

Transmis par le Sénat

Overgezonden door de Senaat

Discussion générale

Algemene bespreking

La discussion générale est ouverte.

De algemene bespreking is geopend.

02.01 **Claude Marinower**, rapporteur: Mijnheer de voorzitter, ik verwijs naar het schriftelijk verslag.

Le **président**: Quelqu'un demande-t-il encore la parole? (*Non*)
Vraagt nog iemand het woord? (*Nee*)

La discussion générale est close.
De algemene bespreking is gesloten.

Discussion des articles ***Bespreking van de artikelen***

Nous passons à la discussion des articles. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion.
(Rgt 85, 4) **(2819/1)**

Wij vatten de bespreking van de artikelen aan. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 85, 4) **(2819/1)**

Le projet de loi compte 14 articles.
Het wetsontwerp telt 14 artikelen.

Aucun amendement n'a été déposé.
Er werden geen amendementen ingediend.

Les articles 1 à 14 sont adoptés article par article.
De artikelen 1 tot 14 worden artikel per artikel aangenomen.

La discussion des articles est close. Le vote sur l'ensemble aura lieu ultérieurement.
De bespreking van de artikelen is gesloten. De stemming over het geheel zal later plaatsvinden.

03 **Projet de loi relatif aux pensions du secteur public (2877/1-7)**

03 **Wetsontwerp betreffende de pensioenen van de openbare sector (2877/1-7)**

Discussion générale ***Algemene bespreking***

La discussion générale est ouverte.
De algemene bespreking is geopend.

03.01 **Annemie Turtelboom**, rapporteur: Mijnheer de voorzitter, de commissie voor de Sociale Zaken heeft dit wetsontwerp besproken tijdens drie vergaderingen. Er is ook een tweede lezing geweest van dit wetsontwerp. Het eerste gedeelte gaat over een aantal wijzigingen met betrekking tot de rust- en overleveringspensioenen, vooral technische aanpassingen die zijn doorgesproken op vraag van het Rekenhof of op vraag van de departementen, maar die ook op een consensus van de vakbonden kunnen rekenen die vertegenwoordigd zijn in het Comité A.

Het tweede gedeelte, in hoofdstuk III, gaat eigenlijk over een substantiële wijziging van de perequatie, de wetgeving met betrekking tot de pensioenen in de openbare sector.

Er zijn heel wat tussenkomsten geweest, mijnheer de voorzitter, onder andere van collega D'hondt, collega Cahay-André, collega Bultinck, de heer Delizée en mijzelf. Uiteindelijk is dit wetsontwerp in commissie goedgekeurd met negen stemmen voor en één onthouding.

De **voorzitter**: Ik heb de heer Delizée, mevrouw D'hondt en mevrouw Turtelboom ingeschreven in de algemene bespreking. Wie schrijft zich nog in? Dan zal ik beginnen met mevrouw D'hondt, puis M. Delizée en dan zullen we zien waar we staan. Als alles goed gaat, zullen we misschien rond 21.00 uur of kort daarna kunnen stemmen.

03.02 **Greta D'hondt** (CD&V): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, onderhavig wetsontwerp past een aantal bepalingen inzake de ambtenarenpensioenen aan.

Wij vinden het goed dat er onduidelijkheden en onjuistheden worden weggewerkt, bijvoorbeeld door de aanpassing van de tabel met de actieve diensten.

Het is ook goed dat er andere punten worden verbeterd door het wetsontwerp zoals het overlaten van de pensioenverplichtingen van de plaatselijke besturen aan verzorgingsinstellingen.

Er was ook een aantal harmonisaties dringend. Zo moesten de bepalingen inzake de overlevingspensioenen worden aangepast aan de nieuwe voogdijregeling en moest de behandeling van loopbaanonderbreking bij contractuelen en ambtenaren worden geharmoniseerd.

Een belangrijk deel betreft de wijziging van de berekening van de perequatie, die nu zal gebeuren op basis van korven waarin telkens de pensioenen van een bepaalde sector worden gegroepeerd. Op die manier zullen extremen, die in het verleden voorkwamen – sommige gepensioneerden zagen hun pensioen plots enorm stijgen, terwijl anderen jarenlang geen perequatie genoten – worden uitgesloten. Dat is een goede zaak.

Positief is ook dat allerlei voorwaardelijke weddebijslagen niet langer zullen kunnen worden geweerd uit de berekeningsbasis voor de perequaties, zodat men niet langer kan omzeilen dat door de weddeverhogingen ook de pensioenen worden verhoogd. Iedere gepensioneerde ambtenaar zal dus een welvaartsvast pensioen krijgen.

Was dat maar zo in het werknemersstelsel. Volgens het syntheserapport van de Europese Commissie van februari 2006 over adequate en duurzame pensioenen is België immers een van de landen waar met een hoger risico op armoede voor ouderen dan voor het geheel van de bevolking. Eenentwintig procent van de Belgische vijfenzestigplussers is arm, terwijl het in de EU-25 maar 18% is.

Ik kom terug op het wetsontwerp. In het verslag werd ook al gezegd dat de tekst tot stand kwam door sociaal overleg. Ook dat is een reden voor CD&V om het wetsontwerp te steunen.

Er is nog maar eens gebleken hoe belangrijk het is om gedegen sociaal overleg te voeren wanneer men zeker inzake materies als pensioenen iets wil wijzigen.

Wie het wetsontwerp overloopt en vergelijkt met het oorspronkelijke ontwerp, kan alleen maar blij zijn dat er door het sociaal overleg nog een aantal belangrijke wijzigingen aangebracht werden aan de oorspronkelijke plannen. Ik zal er maar enkele noemen.

Oorspronkelijk was bepaald dat verhogingen van het vakantiegeld enkel meegerekend zouden worden wanneer het 92% van de wedde zou overschrijden. Vandaag ligt het vakantiegeld echter nog lager. De evolutie naar die 92% zou dus alleen maar de actieve bevolking ten goede gekomen zijn, en niet degenen die al met pensioen zijn. Gelukkig is dat dus gewijzigd, zodat de geprogrammeerde verhogingen van het vakantiegeld ook de huidige gepensioneerden, in het bijzonder die van het onderwijs, ten goede komen.

Een tweede voorbeeld van de manier waarop het sociaal overleg toch nog belangrijke bijstellingen aangebracht heeft aan het oorspronkelijke ontwerp, is het volgende. Het oorspronkelijk ontwerp bepaalde dat BTK-diensten niet meer zouden meetellen voor de geldelijke anciënniteit, dus niet meer voor het pensioen. Heel wat mensen in BTK-projecten zijn nadien vast benoemd. Iedereen die wat ervaring heeft op het lokale vlak, weet dat zeer goed. De jaren voordien deden BTK'ers meestal hetzelfde werk als vastbenoemden. Ik ben dus heel blij dat, mede door het sociaal overleg, die passage verdwenen en dat ook BTK-diensten nog altijd, dus ook in de toekomst, meegeteld zullen worden voor de berekening van het pensioen, net zoals de contractuele jaren die vóór de vaste benoeming gepresteerd werden.

Er was ook gevraagd om geen voorwaardelijke weddeverhogingen of bijslagen te hebben die niet zouden meetellen voor de perequatie. Voortaan zou dat normaal gezien niet meer kunnen, dus ook op dat vlak heeft het sociaal overleg een niet-onbelangrijke bijstelling gedaan.

Ik kom nu tot het punt dat ook in de commissie het voorwerp is geweest, niet van veel discussie, maar toch van wat wrevel, althans van mijn kant. Wat namelijk niet voldoende sociaal overlegd werd, was een amendement van de meerderheid. Of was het een amendement van de regering, ingediend door de meerderheid? Dat weet ik niet. Maar goed, wij kennen dat fenomeen, het is al om het even. Er was een amendement dat de Koning machtigt om af te wijken van de nieuwe perequatieregels in het voordeel of

nadeel van deze of gene groep. Dat amendement is er wellicht gekomen onder druk van bepaalde belanghebbenden, maar het werd niet met alle overheidsvakbonden besproken en afgesproken.

De tekst betekent een verzwakking van de door het wetsontwerp ingevoerde nieuwe uniformiteit en gelijke behandeling bij de perequatieberekening. Ik betreur dat ten zeerste. Ook al verzekert men ons dat dat niet de bedoeling is, toch zet het de deur open voor willekeurige aanpassing van de perequatie voor bepaalde groepen in de toekomst. Het is dus een gevaarlijk amendement. Vandaar dat wij, ondanks onze positieve stem voor het wetsontwerp, het amendement hoe dan ook niet konden goedkeuren. Ik heb nog altijd, tot in de plenaire vergadering van vandaag, de hoop, mijnheer de minister, dat het amendement het niet zal halen of minstens heel erg zal ingeperkt worden door uw verklaring, zodanig dat wij het geheel van het wetsontwerp mee kunnen goedkeuren.

Mijnheer de minister, collega's uit de commissie voor Sociale Zaken, wij kunnen natuurlijk de talrijke aanwezigen in onze plenaire vergadering het grappige maar ergens ook pijnlijke incident bij de stemming niet onthouden. Ik had natuurlijk mijn amendement over de pensioenberekening van de personeelsleden van de CLB's, waarmee ik al jaren voyageer, opnieuw ingediend en, wonder boven wonder, mijn amendement werd goedgekeurd. Op die manier zouden de personeelsleden van de CLB's eindelijk dezelfde pensioenberekening krijgen als de andere personeelsleden van het onderwijs. Kunt u zich een beter fin de carrière voorstellen dan dat een amendement waarmee men al zo lang leurt, goedgekeurd wordt?

Collega's, u kent het natuurlijk wellicht ook uit andere commissies. Bij dergelijke wetsontwerpen wordt bij de meerderheid de stemarm dikwijls op automatische piloot gezet en die stond dus op automatische piloot. Het was ja, ja, ja, ook voor mijn amendement, tot net voor de eindstemming de minister in arren moede van achter zijn tafel moest komen om de meerderheid te vertellen dat zij waarschijnlijk fout gestemd had en dat het hoe dan ook niet de bedoeling kon zijn om mijn amendement goed te keuren. Jammer voor het personeel van de CLB's. Maar goed, wij hebben dan maar het Reglement toegepast, mijnheer de voorzitter. Het Reglement liet niet toe om ter zitting opnieuw te stemmen. Er zijn dus nog commissies waar het Reglement toegepast wordt. Wij hebben de dag nadien dan maar opnieuw vergaderd voor de tweede lezing. Toen maakte dat amendement, spijtig genoeg voor de mensen die tewerkgesteld zijn in de CLB's, natuurlijk geen kans meer. Een dag lang hebben we dan toch gelijk gehad. Soms moet men een heel leven wachten om een dag gelijk te krijgen. Het is deze keer dan toch gelukt.

Mijnheer de minister, ik betreur ten zeerste dat tijdens de bespreking van dit wetsontwerp duidelijk werd dat tijdens deze legislatuur in dit Parlement geen wetsontwerp meer zal worden ingediend voor de invoering van een aanvullend pensioen voor het contractueel personeel van de overheid. Het stond nochtans met zoveel woorden ingeschreven in het regeerakkoord. Het is een grote teleurstelling. Men heeft het ingeschreven in het regeerakkoord, maar er is in de voorbije vier jaar geen ontwerp gekomen. Wij verliezen daarmee zeer kostbare maanden terwijl wij al zo veel tijd verloren hebben.

Mijnheer de minister, in de opbouw van aanvullende pensioenen is de tijd waarin men reserves kan opbouwen minstens even belangrijk als de hoogte van de ingelegde premies. Men zal met de opbouw van de reserves moeten starten op een ogenblik dat de vergrijzing heel dicht bij de voordeur staat of reeds binnengekomen is.

Mijnheer de minister, hoe goed het voorliggend ontwerp over de pensioenen in de openbare sector en de onderdelen van de perequatie ook mag zijn, moet het mij van het hart dat het niet meer kunnen behandelen van een ontwerp over aanvullende pensioenen voor de contractuelen in het openbaar ambt, zoals te vaak de afgelopen jaren, de zwakte van de regering aantoon, niet zozeer door wat ze doet, want dit ontwerp is een goed ontwerp, maar wel door wat ze niet doet, door wat ze nalaat te doen, onder meer de opbouw van aanvullende pensioenen voor de contractuelen.

Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, tijdens de acht jaar van paars werden ettelijke opiniebijdragen, manifesten en interviews gevuld met dromen, beloftes en visioenen. Na acht jaar niet alleen toekijken, maar aandachtig volgen, heb ik veel te weinig van die dromen, beloftes en visioenen in wetteksten en koninklijke besluiten teruggevonden.

Ik besluit. Vooraleer een droom uit een paars regeerakkoord in een wettekst staat, is hij bijna een nachtmerrie geworden.

03.03 **Jean-Marc Delizée** (PS): Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, avant tout je

voudrais remercier Mme Turtelboom, rapporteur de ce projet, pour son rapport oral bref mais précis. Comme Mme D'hondt, je dirai qu'il s'agit d'un dossier difficile mais important. J'essaierai de ne pas être moins positif que Mme D'hondt sur l'ensemble du projet. Elle semble avoir plus de réticences envers certains amendements qu'envers la philosophie générale du projet, en tout cas dans ce qu'il contient indépendamment des questions de pensions complémentaires.

Lors du débat en commission, j'ai commencé par rappeler que lorsqu'on parle de dispositions qui concernent les pensions du secteur public, il s'agit de dispositions de rémunération. C'est le contrat historique que l'État a passé avec ses fonctionnaires, le traitement différé. Quand on aborde la question des pensions du secteur public, on doit tenir compte de cette spécificité. La péréquation mise en place par la loi de 1969 est partie intégrante de ce statut et c'est elle dont on va parler dans ce débat.

La loi de 1969 sur la péréquation des pensions n'a pas évolué depuis lors mais comme on l'a mis en exergue dans le débat en commission, c'est l'État qui a évolué, dont les réformes successives ont apporté des changements fondamentaux sur le plan institutionnel et font qu'aujourd'hui, on compte des centaines de statuts différents, des milliers de barèmes servant de référence pour la péréquation des pensions publiques. Des services ont disparu, des réformes ont eu lieu comme la réforme Copernic, la réforme des polices, des grades n'existent plus. Avec le temps, tout cela avait besoin d'une modernisation, d'une adaptation. Cette loi a subi l'effet du temps et des réformes institutionnelles.

On a pu constater au fil des ans et des décennies que les autorités publiques ont eu recours de plus en plus à des techniques mises en place par le législateur pour tempérer ou annuler les possibles effets sur les pensions de certaines augmentations barémiques. En quelque sorte, on a contourné la loi de 1969. Dans certains secteurs, des grades n'ont plus fait l'objet d'ajustements, de péréquation depuis bien longtemps: certains n'ont pas été réajustés depuis 16 ans, ce qui fait qu'on assiste dans les petits salaires de fonctionnaires et les petites pensions de services du secteur public à une paupérisation. Il existe de grandes disparités sociales entre retraités selon que leur grade au moment de leur retraite a été péréquaté ou non.

Il faut aussi dire que nous nous trouvons aujourd'hui dans un système qui est fort peu transparent. Nous sommes dans une logique catégorielle. Comme l'ont dit Mme D'hondt et d'autres intervenants, il y avait sans doute lieu de revoir le système. Le nouveau système tente d'apporter une réponse à l'évolution institutionnelle, les fameuses 15 corbeilles, davantage de transparence dans le système mais aussi une solidarité sectorielle non seulement entre les agents actifs et les pensionnés mais aussi entre les pensionnés eux-mêmes.

Si l'on n'écorne pas le fameux contrat historique avec les fonctionnaires, on constate une évolution car la référence ne sera plus l'évolution du statut pécuniaire propre au dernier grade de l'agent; l'on tend à glisser vers une sorte de coefficient de bien-être par secteur qui sera évidemment calculé sur la base des augmentations des maxima des échelles et des suppléments de traitement qui n'ont plus directement à voir avec le traitement individuel du fonctionnaire.

On a également parlé des autorités locales concernant la faisabilité et les conséquences possibles de la nouvelle péréquation. Notre attention s'est portée sur la situation tout à fait spécifique des autorités locales des différentes Régions où personne, à ce jour, n'a encore réussi à tenir un cadastre fiable des différents barèmes applicables aux membres de leur personnel. Le principe de l'autonomie locale et les situations diverses que recouvrent leurs activités engendrent tout naturellement des dispositions propres à chaque administration.

Indépendamment de la charge supplémentaire que le nouveau système risque de créer pour les quelques communes qui ne participent pas à un régime solidarisé de pensions, un retraité pourra voir sa pension péréquâtée, alors même que le maximum de son échelle barémique n'aura pas évolué au cours de la période de référence.

Par ailleurs, les pouvoirs locaux soumis à un plan de gestion risquent d'être moralement obligés de suivre les évolutions de traitement impulsées par d'autres pouvoirs locaux. Par contre, les pensionnés des administrations les plus sociales seront pénalisés car ils devront attendre des années avant d'avoir peut-être le bénéfice complet de l'augmentation des barèmes. Cela étant dit, nous sommes bien conscients que soustraire certaines autorités locales de l'application de la loi reviendrait à créer une discrimination évidemment non justifiable entre retraités.

Au sujet de l'amendement de la majorité, le but est effectivement de permettre, dans certaines corbeilles et aux secteurs qui le souhaiteront, d'effectuer un rattrapage des pensions les plus basses et donc de rendre un système plus solidaire. C'est un amendement qui – je pense - a été pesé, étant donné qu'il faut répondre à des conditions strictes: il faut un avis du comité technique pour les pensions du secteur public et l'accord de toutes les parties. Cela signifie, Mme D'hondt, que, si toutes les parties ne sont pas d'accord, cette possibilité ne sera pas mise en œuvre.

La charge globale de la corbeille ne pourra pas augmenter mais, dans certains cas, il sera possible, sur base de cette concertation, d'augmenter ou de réduire d'un tiers au maximum le pourcentage de péréquation pour les catégories de pensions de retraite ou de survie que les négociateurs désigneraient.

Monsieur le ministre, pour conclure, je dirais que ce n'est pas un dossier facile. Il était certainement plus facile de ne pas bouger, de ne pas proposer, fût-ce en fin de législature, un projet de loi en la matière. Il était plus simple de jouer l'immobilisme que d'essayer de faire évoluer le mécanisme en l'adaptant aux réalités institutionnelles du pays. Le projet est toutefois là, il va être soumis au vote dans quelques instants. C'est un domaine dans lequel il y a toujours à boire et à manger, comme on dit. On pourra toujours trouver des arguments dans un sens ou dans un autre, même au sein des organisations syndicales. Parfois, même au sein d'une même organisation syndicale, on est loin d'arriver à l'unanimité.

Ce projet est donc le fruit d'un équilibre politique subtil et nous le soutiendrons en tant que tel.

De **voorzitter**: Mijnheer de fractieleider, had mevrouw Turtelboom zich ingeschreven? U zegt nee.

Madame Genot, vous êtes le dernier orateur.

(...): (...)

De **voorzitter**: U krijgt het woord na het Parlement, mijnheer de minister. Grondwettelijk kan ik dat niet weigeren. Persoonlijk zou ik het ook niet willen weigeren.

03.04 Zoé Genot (ECOLO): Monsieur le président, monsieur le ministre, j'avoue ne pas très bien connaître le dossier. Cependant, j'ai été interpellée par les multiples critiques émanant de la CGSP. Je voudrais donc, monsieur le ministre, vous donner l'occasion d'y répondre et de démonter son argumentation.

Tous les partenaires reconnaissent que le régime des pensions devait être réformé. En effet, des grades avaient disparu. Toute une série de manœuvres de contournement de la péréquation avaient été mises en œuvre. Bref, il fallait revoir le système.

En revanche, le projet tel qu'il nous est soumis aujourd'hui semble présenter un certain nombre de problèmes et la principale critique a trait à la perte de l'automatisme des péréquations.

Au départ, l'automatisme était théoriquement sauvegardée, mais limitée. Maintenant, avec l'amendement proposé par la SNCB, les partenaires sociaux considèrent que l'automatisme de la péréquation est supprimée. En effet, les périodes sont allongées. De plus, le Conseil des ministres devra examiner toute décision en la matière. Selon la CGSP, il est vraiment dommage que cet amendement ait été accepté sans concertation de l'ensemble des acteurs.

Par ailleurs, toute une série de petites pensions n'avaient plus été péréquées depuis des années, notamment parce que les grades avaient disparu. La CGSP regrette que l'on n'ait pas procédé à une petite augmentation de ces pensions avant de leur faire réintégrer le système. En effet, leur niveau est très bas. Les faire entrer dans le système n'est pas suffisant pour leur permettre de bénéficier d'un rattrapage plus que mérité.

J'en arrive à un autre aspect: la pension de survie. Nous avons déjà pu constater quelques entorses sévères au niveau des pensions des femmes, durant ces dernières années. J'étais donc un peu inquiète de constater qu'auparavant, la pension de survie était calculée suivant le barème de l'année du décès de la personne alors que suivant le nouveau système proposé, le calcul s'effectuera à partir du barème de l'année de la mise à la pension de la personne qui a ouvert le droit à la pension.

Pour les pensions de survie, cela entraînerait des conséquences très négatives. On ne peut pas dire que les

bénéficiaires de ces pensions vivent extrêmement bien. Oui, je sais que, selon vous, les gens doivent vivre de peu et sans partir en vacances. Je ne sais pas si vous rencontrez des retraités en rue. Vous vous rendriez alors compte que la présente question n'a rien à voir avec le fait de partir en vacances ou d'entreprendre de grands travaux dans la maison; il s'agit seulement pour eux d'arriver à payer leurs médicaments, d'offrir un cadeau à leurs petits-enfants, etc. C'est la réalité pour la majorité des pensionnés.

J'aurais donc voulu connaître votre avis sur le problème des pensions de survie.

La conclusion de la CGSP est particulièrement sèche étant donné qu'elle parle d'un ministre socialiste, puisque ce syndicat note: "La CGSP a unanimement condamné ce projet, le jugeant inacceptable et n'a, dès lors, proposé aucun amendement". Je pense donc que vos techniques de négociation n'ont pas porté leurs fruits. J'espère que vous réviserez votre méthode pour une prochaine fois.

Le **président**: Merci, madame Genot. Je vais donner la parole à M. le ministre des Pensions. Cela me rappelle le bon temps, puisque j'ai été son prédécesseur en 1980.

03.05 Minister **Bruno Tobback**: Mijnheer de voorzitter, ik wil van de gelegenheid gebruik maken om het spreekgestoelte te bestijgen. U zegt dat dit van voor mijn tijd is. De wet van 1969 is inderdaad van ver voor mijn tijd, maar 1969 is ook mijn geboortjaar. Dat wij ze vandaag voor het eerst kunnen aanpassen, heeft voor mij dus enige symboliek. Het bewijst dat alles wat in 1969 is gemaakt duurzaam is en lang kan meegaan, maar dat het ook nodig is om de dingen op tijd en stond eens in vraag te stellen. Dat was ook het geval voor de perequatie.

Nous le savons, le système existant de la péréquation est imparfait. Son principe est défendable et je le défends, comme je défends le système des adaptations au bien-être dans le secteur privé, pas encore aussi performant que celui du secteur public. Pendant des années, dans certains cas, notre système de péréquation existant a été détourné: des fonctionnaires recevaient encore régulièrement – ou irrégulièrement – d'excellentes augmentations de pension, alors que d'autres, à d'autres niveaux et dans d'autres services, n'avaient pas connu de péréquation depuis dix, quinze ou vingt ans.

Les causes en sont la complexité du système, l'évolution des administrations encore nationales, en 1969, vers des administrations régionalisées à divers niveaux et rendues autonomes. C'est ainsi que le système est progressivement devenu compliqué au point d'être rendu quasiment inapplicable ou très facile à contourner pour l'autorité qui n'avait pas envie d'assumer les charges financières y afférentes.

Als ik dus, voor alle duidelijkheid, het initiatief heb genomen om dit systeem inderdaad te veranderen, dan is het precies daarom. Dat gebeurde trouwens in de eerste plaats op vraag van een reeks sociale partners, die zelf de vraag hebben gesteld om te komen tot een meer solidair, meer werkzaam, meer efficiënt systeem van perequatie. Het bood een garantie voor een hele hoop ambtenaren die vandaag uit de boot vallen, vaak niet de bestbetaalde ambtenaren of de sterkste niveaus, om opnieuw op een duidelijke en transparante manier te worden geïntegreerd in het systeem van de perequatie. Dat is wat we met dit systeem proberen te doen. Daar is inderdaad, mevrouw D'hondt, gedegen overleg over geweest.

Madame Genot, même si tout le monde n'était finalement pas d'accord avec le système proposé, celui-ci a été approuvé par le comité A dans lequel sont représentés les syndicats du secteur public. Même s'il n'y avait pas unanimité, l'accord au sein du comité A était suffisant.

Daarom denk ik dat wij hier inderdaad, de heer Delizée heeft het gezegd, geen onbetwist systeem hebben, maar wel een systeem dat onbetwistbaar beter is dan wat er vandaag is en dat op een veel duidelijker en veel meer solidaire manier zal zorgen voor perequaties in de komende decennia in onze ambtenarij.

Mevrouw D'hondt, ik kom aan het amendement. Het is, voor alle duidelijkheid, geen amendement dat er gekomen is op mijn initiatief. Op zich doet het echter geen afbreuk aan het systeem, in die mate dat het inderdaad toelaat om binnen bepaalde korven en binnen de korf alleen, voor alle duidelijkheid, een herschikking te doen alleen maar ten voordele van lagere pensioenen. Het zorgt inderdaad voor de mogelijkheid om in een aantal gevallen een soort "ratrappage" te doen, zoals wij dat ook doen bij de welvaartsaanpassing die wij nu hebben gedaan in de privésector in een eerste fase.

Is het een systeem dat risico's met zich meebrengt? Eventueel kan dat zo zijn.

Is het systeem dat kan gebeuren zonder overleg? Nee, want het mechanisme voorziet heel duidelijk dat er een overleg moet zijn, dat er een aanbeveling moet zijn, dat de regering dit niet op eigen initiatief kan. Als u het mij vraagt, mijn interpretatie loopt in elk geval parallel met die van de welvaartsaanpassingen in de privésector. Dit betekent dat men een soort van eenmalige "ratrapage" doet in een eerste perequatieoefening en dat men daarna evalueert of het nog noodzakelijk is, en ik hoop van niet, om dat systeem voort te zetten in de toekomst.

Ik wil nog even terugkomen op uw interpretatie over de aanvullende pensioenen van de contractuelen.

De **voorzitter**: Mevrouw D'hondt wil u even onderbreken.

03.06 Greta D'hondt (CD&V): Het gaat over de toelichting van het amendement, mijnheer de minister.

Ten eerste, het is geen zekerheid, maar het is natuurlijk belangrijk dat u hier verklaart dat het eigenlijk de bedoeling zou moeten zijn, als het amendement of die tekst toegepast wordt, dit te beperken tot één afwijking van het algemene systeem zoals het nu voor de perequatie zal gelden. U hebt er echter zelf onmiddellijk in één adem aan toegevoegd dat het daarna geëvalueerd moet worden. Ik zou geruster zijn, mocht het werkelijk een eenmalige kans zijn om de "ratrapages" – zoals u het noemt – recht te zetten.

Ten tweede, tenzij u mij zegt dat ik het misgelezen heb, vind ik het nog belangrijker dat, al er al een "ratrapage" komt of een andere schikking dan deze waarin hier is voorzien voor de toepassing van de perequatie als algemene lijn, er dan geen enkele zekerheid bestaat dat dit zal gebeuren voor de kleine of de laagste pensioenen in het openbaar ambt. Zal het gebeuren voor degenen die door omstandigheden jaren – waarop de heer Delizée in zijn tussenkomst wees – geen perequatie gehad hebben? Zoals het amendement nu geschreven is, kan die eenmalige of meermalige "ratrapage" ook gebeuren voor de hoogste pensioenen en voor degenen die tot de laatste minuut perequatie genoten hebben. Dan vind ik het werkelijk zwaar afwijkend van de geest van het ontwerp.

03.07 Minister Bruno Tobback: Daarin ben ik het ten volle met u eens, mevrouw D'hondt. Wat mij betreft, kan dit ook in geen geval de geest zijn van dit amendement.

Ik kan mij perfect terugvinden in de bezorgdheid van een aantal mensen die tot het amendement hebben geïnspireerd. Zij stellen vast dat de nood aan een mogelijkheid om voor een aantal zeer lage pensioenen, waaraan de voorbije jaren werd voorbijgegaan, een aanpassing te doen, tot enige flexibiliteit in dit systeem noopt. Ik zou het compleet tegenstrijdig vinden, zowel in het ontwerp als in het amendement, als men dit zou gebruiken om de mistoestanden en de scheefgroei die er in de voorbije decennia in de perequatie zijn ontstaan, te bestendigen. Ik reken ook op de procedure die garandeert dat er zowel een advies van de sociale partners als een beslissing van de regering moet komen, en ik hoop dat geen van de twee zo gek is om precies het tegenovergestelde te doen als waar deze wet voor dient. Voor alle duidelijkheid, vermits de eerste ronde zal komen onder de volgende regering, kan ik u vandaag alleen maar zeggen wat volgens mij de geest van zowel het ontwerp als het amendement is.

Ik kom dan tot de discussie over het aanvullend pensioen van de contractuelen. Ik vind dat u de waarheid en de chronologie een beetje geweld aandoet. Ik deel uw bezorgdheid om te komen tot een systeem van aanvullend pensioen voor contractuelen. Wij hebben op hetzelfde Comité A, dat tot een akkoord over dit ontwerp is gekomen, ook afgesproken dat wij onmiddellijk zouden beginnen aan de gesprekken over dat systeem van aanvullend pensioen voor contractuelen. Wij hebben dat ook onmiddellijk gedaan. Die gesprekken zijn vandaag volop bezig.

In antwoord op een vraag van u of wij dit nog in het Parlement ter stemming zullen kunnen voorleggen, heb ik gezegd dat dit zal afhangen van de snelheid waarmee wij tot een akkoord met de sociale partners kunnen komen. Ik wil over dit ontwerp immers opnieuw een gedegen overleg voeren en ik ben dat ook aan het doen. Dit zal afhangen van de snelheid waarmee wij tot een akkoord zullen komen, van de snelheid waarmee wij het vervolgens kunnen indienen in de Kamer, en van de snelheid waarmee de Kamer het alsnog kan behandelen in deze tijd kort voor de verkiezingen.

Het is in elk geval mijn ambitie om te komen tot een tekst die een akkoord krijgt van het Comité A en die in de Kamer kan worden ingediend. Daarop kom ik geen millimeter terug. Ik kan u zeggen dat wij vandaag dichterbij een aanvullend pensioen voor contractuelen staan dan wij ooit in het verleden hebben gestaan. Op het ogenblik dat de tekst in het Parlement zal worden ingediend, zal ik er alles aan doen om ervoor te

zorgen dat hij nog ter stemming wordt voorgelegd in deze legislatuur. In ieder geval reken ik erop dat niemand nog terugkomt op een akkoord van het Comité A, eens het bereikt werd.

Dat is mijn eerste ambitie, waarop ik geen stap terugkom. Integendeel, wij zullen proberen om dit af te ronden op de snelst mogelijke manier. Dat is echter geen ontwerp dat ik op mijn eentje schrijf. Dit veronderstelt een procedure van sociaal overleg, die ik correct wil naleven.

Mijnheer de voorzitter, collega's, daarmee heb ik op de gemaakte vragen en opmerkingen geantwoord.

Ik dank de commissieleden voor de constructieve manier waarop het debat over het ontwerp, dat inderdaad geen evident thema en geen evidente discussie is, werd gevoerd. Samen hebben wij voor de hele statutaire ambtenarij een project gemaakt dat een goede zaak is en voor heel wat ambtenaren tot een meer solidair en socialer pensioensysteem zal leiden.

Ik ben er zeker van dat die vaststelling in de toekomst ook zal worden bewezen.

03.08 Benoît Drèze (cdH): Monsieur le président, ma question s'adresse à M. Delizée.

Suite à l'intervention de Mme Genot, on constate qu'il y a sans doute une différence de sensibilité au niveau des syndicats entre le Nord et le Sud du pays. Or, lorsque M. Delizée a présenté son dernier amendement en commission, il a indiqué que cet amendement avait été concerté avec les organisations sociales. Mais après l'adoption du texte, nous avons reçu des courriers des syndicats de la fonction publique.

J'aimerais connaître le sentiment de M. Delizée maintenant que nous sommes au bout du parcours parlementaire. A-t-il le sentiment que les craintes syndicales sont fondées? Est-il à l'aise par rapport à tout cela à ce stade-ci?

Le **président**: Madame Genot, avez-vous une question sur le même sujet? Je vais d'abord laisser répondre M. Delizée.

03.09 Jean-Marc Delizée (PS): Il s'agit d'un débat entre les parlementaires et le ministre, auquel il revient de répondre aux questions. Et je vous dis, monsieur Drèze, que je suis très à l'aise. Des concertations ont eu lieu. Ensuite, le travail en commission s'est organisé. Des amendements ont été déposés. Je tiens à préciser qu'il s'agit ici de l'amendement de la majorité. Qu'il y ait des contacts avec des représentants des organisations syndicales, oui, c'est certain. Il se trouve aussi que ce dossier ne fait pas l'unanimité sur le plan syndical, y compris au sein d'une même organisation syndicale. Après cela, il faut trouver des équilibres. Le texte que nous avons voté en constitue un.

Je défends cet amendement dans son contenu, bien qu'il ne fasse pas l'unanimité. Il est de notre responsabilité politique de voter le texte tel quel.

Je me permets de revenir un bref instant sur l'intervention de Mme D'hondt relative à l'esprit de l'amendement. Tel qu'il est rédigé, il ne dit pas que cette évaluation ou ce rattrapage n'aura lieu qu'une seule fois. Normalement, tous les deux ans, ce mécanisme peut s'enclencher. Il s'agit bien d'une possibilité, qui doit être discutée entre le gouvernement, en l'occurrence le futur ministre des Pensions, et les organisations syndicales. Si toutes les parties ne souhaitent pas ou plus effectuer ce rattrapage, il n'aura plus lieu. De toute façon, l'amendement ne le limite pas à une seule intervention.

Si, dans un secteur, toutes les parties s'accordent à dire que des rattrapages importants doivent s'opérer au profit d'une certaine catégorie de travailleurs, de bas salaires, ou de bénéficiaires de pensions de survie, ils ont la possibilité de le faire. Mais il faudra une évaluation préparée par les organisations syndicales et le futur gouvernement.

03.10 Greta D'hondt (CD&V): Mijnheer de voorzitter, het antwoord van de minister en nu de reactie van de heer Delizée tonen aan dat het amendement, zoals de rest van het ontwerp, degelijker dan nu het geval is geweest het voorwerp had moeten uitmaken van sociaal overleg en concertatie, zodat het de goedkeuring had kunnen meedragen van de meerderheid van de vakbonden in het comité A. Dat was nu niet het geval met het amendement en dat weet men ook.

03.11 Zoé Genot (ECOLO): Tout d'abord, je voudrais rebondir sur ce que Mme D'hondt vient de dire. Un amendement mettant à mal l'automaticité des péréquations méritait vraiment d'être discuté avec l'ensemble des syndicats et pas seulement avec l'un ou l'autre secteur. Il n'était pas question de faire l'unanimité mais plutôt de faire une quasi-unanimité contre soi; cela pose un problème.

Deuxièmement, j'avais posé une question sur le nouveau système des pensions de survie. Anciennement, on les calculait d'après l'année du décès et dans le nouveau système, on les calculera d'après l'année d'entrée en retraite du partenaire qui ouvrirait le droit. Pour un homme qui a pris sa retraite en 1980, on va utiliser le barème de 1980 et pas celui de l'année de son décès, par exemple 2000. D'après moi, ce sera une très mauvaise affaire pour les personnes bénéficiant de ces pensions de survie. Comment justifiez-vous ce nouveau système?

03.12 Bruno Tobback, ministre: À mon avis, il n'y a aucun effet vraiment négatif sur le niveau de pension des veuves. De plus, comme vous le savez, nous avons introduit dans ce projet – mais il ne s'agit pas d'une compensation – un système concernant les veuves: il leur permet, surtout à celles dont le mari est décédé prématurément, la possibilité d'un cumul de la pension de survie et d'autres allocations, notamment celle de chômage, de maladie, etc. Cette possibilité n'existait pas du tout avant et constitue une réelle amélioration du système.

Je ne crois donc pas qu'on puisse soutenir que les veuves de fonctionnaires du secteur public auront à subir un quelconque effet négatif de ce projet.

03.13 Zoé Genot (ECOLO): Monsieur le ministre, j'avoue ne pas être pleinement rassurée avec des "on ne peut pas dire a priori que", alors que j'attendais des calculs clairs. J'entends bien que certains vont y gagner, ceux qui pourront cumuler, mais quid des veuves qui ne cumulent pas? S'agit-il d'une dégradation de leur situation?

Le **président:** La Chambre est à présent suffisamment éclairée de par nos discussions et les travaux en commission.

Quelqu'un demande-t-il encore la parole? (*Non*)
Vraag nog iemand het woord? (*Nee*)

La discussion générale est close.
De algemene bespreking is gesloten.

Discussion des articles ***Bespreking van de artikelen***

Nous passons à la discussion des articles. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion. (Rgt 85, 4) **(2877/7)**

Wij vatten de bespreking van de artikelen aan. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 85, 4) **(2877/7)**

Le projet de loi compte 74 articles.
Het wetsontwerp telt 74 artikelen.

Aucun amendement n'a été déposé.
Er werden geen amendementen ingediend.

Les articles 1 à 74 sont adoptés article par article.
De artikelen 1 tot 74 worden artikel per artikel aangenomen.

La discussion des articles est close. Le vote sur l'ensemble aura lieu ultérieurement.
De bespreking van de artikelen is gesloten. De stemming over het geheel zal later plaatsvinden.

04 Renvoi de propositions de loi à une autre commission **04 Verzending van wetsvoorstellen naar een andere commissie**

À la demande des auteurs, je vous propose de renvoyer à la commission chargée des problèmes de Droit commercial et économique la proposition de loi de Mmes Anne-Marie Baeke et Annemie Roppe, MM. Dylan Casaer et Thierry Giet et Mme Marie Nagy protégeant le consommateur dans le secteur de la construction résidentielle (n° 2942/1).

Op aanvraag van de indieners, stel ik u voor het wetsvoorstel van de dames Anne-Marie Baeke en Annemie Roppe, de heren Dylan Casaer en Thierry Giet en mevrouw Marie Nagy tot bescherming van de consument in de woningbouw (nr. 2942/1) te verwijzen naar de commissie belast met de problemen inzake Handels- en Economisch Recht.

Cette proposition avait été précédemment renvoyée à la commission de l'Économie, de la Politique scientifique, de l'Éducation, des Institutions scientifiques et culturelles nationales, des Classes moyennes et de l'Agriculture.

Dit voorstel werd vroeger verzonden naar de commissie voor het Bedrijfsleven, het Wetenschapsbeleid, het Onderwijs, de nationale wetenschappelijke en culturele Instellingen, de Middenstand en de Landbouw.

Pas d'observation? (*Non*)

Il en sera ainsi.

Geen bezwaar? (*Nee*)

Aldus wordt besloten.

À la demande de Mme Annemie Roppe, je vous propose de renvoyer à la commission chargée des problèmes de Droit commercial et économique la proposition de loi de Mmes Annemie Roppe et Anne-Marie Baeke et M. Luk Van Biesen modifiant le Code judiciaire en vue d'instituer une immunité d'exécution à l'égard des avoirs de banques centrales étrangères et d'autorités monétaires internationales (n° 2903/1).

Op aanvraag van mevrouw Annemie Roppe, stel ik u voor het wetsvoorstel van de dames Annemie Roppe en Anne-Marie Baeke en de heer Luk Van Biesen tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het instellen van een immuniteit van tenuitvoerlegging ten overstaan van tegoeden van buitenlandse centrale banken en internationale monetaire autoriteiten (nr. 2903/1) te verwijzen naar de commissie belast met de problemen inzake Handels- en Economisch Recht.

Cette proposition avait été précédemment renvoyée à la commission de la Justice.

Dit voorstel werd vroeger verzonden naar de commissie voor de Justitie.

Pas d'observation? (*Non*)

Il en sera ainsi.

Geen bezwaar? (*Nee*)

Aldus wordt besloten.

05 Conseil d'État - Présentation d'un assesseur

05 Raad van State - Voordracht van een assessor

Par lettre du 8 mars 2007, le premier président du Conseil d'État communique que l'assemblée générale du Conseil d'État du 6 février 2007 a présenté à l'unanimité M. Georges de Leval, professeur ordinaire à l'Université de Liège, comme premier candidat à la fonction d'assesseur (F) de la section de législation du Conseil d'État.

Bij brief van 8 maart 2007 deelt de eerste voorzitter van de Raad van State mee dat de algemene vergadering van de Raad van State van 6 februari 2007 de heer Georges de Leval, gewoon hoogleraar aan de Universiteit van Luik, unaniem heeft voordragen als eerste kandidaat voor het ambt van assessor (F) van de afdeling wetgeving van de Raad van State.

Conformément à l'avis de la Conférence des présidents du 14 mars 2007, je vous propose de confirmer la présentation.

Overeenkomstig het advies van de Conferentie van voorzitters van 14 maart 2007 stel ik u voor de voordracht te bevestigen.

Pas d'observation? (*Non*)
Il en sera ainsi.

Geen bezwaar? (*Nee*)
Aldus wordt besloten.

Scrutin

Geheime stemming

06 Commission de la protection de la vie privée – Nomination d'un membre suppléant

06 Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer – Benoeming van een plaatsvervangend lid

L'ordre du jour appelle le scrutin en vue de la nomination d'un membre suppléant de la Commission de la protection de la vie privée.

Aan de orde is de geheime stemming voor de benoeming van een plaatsvervangend lid van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

La liste présentée par le Conseil des ministres a été communiquée lors de la séance plénière du 1er mars 2007.

De lijst voorgedragen door de Ministerraad werd meegedeeld tijdens de plenum vergadering van 1 maart 2007.

Le document portant le nom des candidats vous a été distribué (2990/1).
Het stuk met de namen van de kandidaten werd rondgedeeld (2990/1).

Le scrutin étant secret, les bulletins ne peuvent être signés.
Daar de stemming geheim is, mogen de stembiljetten niet ondertekend worden.

Il y a lieu de voter en traçant une croix dans la case figurant en regard du nom du candidat choisi. Sont nuls, les suffrages exprimés en faveur de plus d'un candidat.

Om te stemmen moet men een kruisje in het vakje tegenover de naam van de gekozen kandidaat plaatsen. Zijn ongeldig de stemmen uitgebracht op meer dan één kandidaat.

Nous devons d'abord procéder au tirage au sort d'un ou de deux bureaux de scrutateurs composés chacun de quatre membres qui seront chargés du dépouillement. Je vous propose cependant de désigner les deux secrétaires siégeant au bureau ce jour pour dépouiller les scrutins.

We moeten eerst een of twee bureaus van stemopnemers bij loting samenstellen. Elk bureau bestaat uit vier leden. Ik stel u evenwel voor om voor de stemopneming de twee secretarissen aan te wijzen die heden aan het bureau hebben plaatsgenomen.

Pas d'observation? (*Non*)
Il en sera ainsi.

Geen bezwaar? (*Nee*)
Aldus zal geschieden.

Mmes Corinne De Permentier et Greet van Gool sont désignées pour dépouiller les scrutins.
De dames Corinne De Permentier en Greet van Gool worden aangewezen om de stemmen op te nemen.

Je vous propose de procéder au dépouillement des scrutins à la salle des Conférences, en présence des scrutateurs.

Ik stel u voor dat de stembiljetten geteld worden in de Conferentiezaal, in aanwezigheid van de stemopnemers.

Pas d'observation? (*Non*)

Il en sera ainsi.

Geen bezwaar? (*Nee*)
Aldus zal geschieden.

À l'appel de son nom, chaque membre est prié de venir déposer son bulletin non signé dans l'urne, en montant à la tribune, de ma gauche à ma droite.

Ik verzoek elk lid om bij het afroepen van zijn naam zijn ongetekende stembiljet in de stembus te komen deponeren. Gelieve langs mijn linkerzijde op het spreekgestoelte te komen en dit aan mijn rechterzijde te verlaten.

J'invite les secrétaires à procéder à l'appel nominal.
Ik nodig de secretarissen uit de namen af te roepen.

Il est procédé à l'appel nominal.
Er wordt overgegaan tot de naamafroeping

Tout le monde a-t-il déposé son bulletin dans l'urne? (*Oui*)
Heeft iedereen gestemd? (*Ja*)

Je déclare le scrutin clos et invite les scrutateurs à procéder au dépouillement.
De stemming is gesloten. Ik nodig de secretarissen uit over te gaan tot de stemopneming.

06.01 Pieter De Crem (CD&V): Mijnheer de voorzitter, ik kan mij niet van de indruk ontdoen dat u meer stembiljetten zult vinden in de urne dan er aanwezig zijn in de zaal om de heel eenvoudige reden dat er veel biljetten zijn die op bepaalde banken liggen en gewoon meegenomen zijn. Ik vraag dat u vaststelt hoeveel leden effectief hebben deelgenomen aan de stemming en hoeveel biljetten u in de urne vindt.

De **voorzitter**: Ik zal vlug laten tellen.

06.02 Pieter De Crem (CD&V): U moet die stemmingen beter organiseren. Ik zeg u op papier naar wat ik heb gezien dat er meer biljetten zullen worden gevonden in de urne dan er stemgerechtigde leden in de zaal waren.

De **voorzitter**: Ik kan de leden alleen maar oproepen en hun vragen hun biljet in de stembus te deponeren. Enkele leden hebben niet deelgenomen aan de stemming, dat heb ik ook gezien.

On va compter, monsieur De Crem. On verra ce que vous dites. C'est peut-être possible, mais j'espère que non.

07 Prise en considération de propositions
07 Inoverwegingneming van voorstellen

Vous avez pris connaissance dans l'ordre du jour qui vous a été distribué de la liste des propositions dont la prise en considération est demandée.
In de laatst rondgedeelde agenda komt een lijst van voorstellen voor waarvan de inoverwegingneming is gevraagd.

S'il n'y a pas d'observations à ce sujet, je considérerai la prise en considération comme acquise et je renvoie les propositions aux commissions compétentes conformément au Règlement.

Indien er geen bezwaar is, beschouw ik deze als zijnde aangenomen; overeenkomstig het Reglement worden die voorstellen naar de bevoegde commissies verzonden.

Pas d'observation? (*Non*)
Il en sera ainsi.

Geen bezwaar? (*Nee*)

Aldus wordt besloten.

Je vous propose également de prendre en considération :

- la proposition de résolution de Mmes Maya Detiège, Maggie De Block, Magda Raemaekers et Josée Lejeune et MM. Yvan Mayeur et Miguel Chevalier relative à une meilleure prévention de l'accident vasculaire cérébral (AVC) (n° 2975/1). Elle est renvoyée à la commission de la Santé publique, de l'Environnement et du Renouveau de la Société;
- la proposition de loi de M. David Geerts, Mmes Brigitte Wiaux et Talbia Belhouari, M. Philippe Monfils, Mmes Hilde Vautmans et Dalila Douifi modifiant la loi du 28 février 2007 fixant le statut des militaires du cadre actif des forces armées (n° 2989/1). Elle est renvoyée à la commission de la Défense nationale;
- la proposition de résolution de MM. Stef Goris, Stijn Bex, Jean-Claude Maene, Philippe Monfils et Melchior Wathelet et Mme Liesbeth Van der Auwera relative à certains problèmes liés à la mise en oeuvre et au respect de la loi du 8 juin 2006 réglant des activités économiques et individuelles avec des armes (n° 2991/1);
- la proposition de loi de M. Thierry Giet complétant l'article 5 de la loi du 7 mai 1999 sur les jeux de hasard, les établissements de jeux de hasard et la protection des joueurs (n° 2993/1). Elles sont renvoyées à la commission de la Justice;
- la proposition de résolution de Mme Maya Detiège concernant des mesures visant à améliorer la gestion du secteur sylvicole dans la République démocratique du Congo (RDC) (n° 2997/1). Elle est renvoyée à la commission des Relations extérieures;
- la proposition de loi de M. Herman De Croo modifiant la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales, ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques (n° 2996/1). Elle est renvoyée à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique.

Ik stel u ook voor in overweging te nemen :

- het voorstel van resolutie van de dames Maya Detiège, Maggie De Block, Magda Raemaekers en Josée Lejeune en de heren Yvan Mayeur en Miguel Chevalier betreffende een betere preventie van het cerebrovasculair accident (CVA) (nr. 2975/1). Het wordt aanhangig gemaakt bij de commissie voor de Volksgezondheid, het Leefmilieu en de Maatschappelijke Hernieuwing;
- het wetsvoorstel van de heer David Geerts, de dames Brigitte Wiaux en Talbia Belhouari, de heer Philippe Monfils, de dames Hilde Vautmans en Dalila Douifi tot wijziging van de wet van 28 februari 2007 tot vaststelling van het statuut van de militairen van het actief kader van de krijgsmacht (nr. 2989/1). Het wordt aanhangig gemaakt bij de commissie voor de Landsverdediging;
- het voorstel van resolutie van de heren Stef Goris, Stijn Bex, Jean-Claude Maene, Philippe Monfils en Melchior Wathelet en mevrouw Liesbeth Van der Auwera betreffende een aantal knelpunten inzake de implementatie en naleving van de wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens (nr. 2991/1);
- het wetsvoorstel van de heer Thierry Giet tot aanvulling van artikel 5 van de wet van 7 mei 1999 op de kansspelen, de kansspelinrichtingen en de bescherming van de spelers (nr. 2993/1). Ze worden aanhangig gemaakt bij de commissie voor de Justitie;
- het voorstel van resolutie van mevrouw Maya Detiège betreffende maatregelen voor een beter beheer van de bosbouwsector in de Democratische Republiek Congo (DRC) (nr. 2997/1). Het wordt aanhangig gemaakt bij de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen;
- het wetsvoorstel van de heer Herman De Croo tot wijziging van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen (nr. 2996/1). Het wordt aanhangig gemaakt bij de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt.

Pas d'observation? (*Non*)

Il en sera ainsi.

Geen bezwaar? (*Nee*)

Aldus wordt besloten.

Urgentieverzoek Demande d'urgence

07.01 **Alfons Borginon** (VLD): Mijnheer de voorzitter, ik wil de urgentie vragen voor het wetsvoorstel van

de heer Herman De Croo in verband met de verkiezingen (nr. 2996).

De **voorzitter**: Gaat de Kamer daarmee akkoord? Dat is een afspraak die we hebben gemaakt vanochtend in de commissie voor de Verkiezingsuitgaven. Ik zal proberen het volgende week donderdag ter stemming voor te leggen. Het wordt immers dringend.

*De urgentie is aangenomen bij instemming.
L'urgence est adoptée par assentiment.*

Votes nominatifs

Naamstemmingen

08 Moties ingediend tot besluit van de interpellaties van:

- de heer Pieter De Crem over "het aangekondigde conclaaf van de regering" (nr. 1024)
- de heer Melchior Wathelet over "het driedaags conclaaf waarin de regering voorziet" (nr. 1025)

08 Motions déposées en conclusion des interpellations de:

- M. Pieter De Crem sur "l'annonce d'un conclave de trois jours que tiendra le gouvernement" (n° 1024)
- M. Melchior Wathelet sur "le conclave de trois jours prévu par le gouvernement" (n° 1025)

Deze interpellaties werden gehouden in de openbare vergadering van de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt van 28 februari 2007.

Ces interpellations ont été développées en réunion publique de la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique du 28 février 2007.

Twee moties werden ingediend (MOT n° 1024/1):

- een motie van aanbeveling werd ingediend door de heer Pieter De Crem;
- een eenvoudige motie werd ingediend door de heren Mohammed Boukourna, Éric Libert en Willy Cortois.

Deux motions ont été déposées (MOT nr. 1024/1):

- une motion de recommandation a été déposée par M. Pieter De Crem;
- une motion pure et simple a été déposée par MM. Mohammed Boukourna, Éric Libert et Willy Cortois.

Daar de eenvoudige motie van rechtswege voorrang heeft, breng ik deze motie in stemming.
La motion pure et simple ayant la priorité de droit, je mets cette motion aux voix.

Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? (*Nee*)

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? (*Non*)

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(*Stemming/vote 1*)

Ja	80	Oui
Nee	36	Non
Onthoudingen	6	Abstentions
Totaal	12	Total
	2	

De eenvoudige motie is aangenomen. Bijgevolg vervalt de motie van aanbeveling.

La motion pure et simple est adoptée. Par conséquent, la motion de recommandation est caduque.

Reden van onthouding?

Raison d'abstention?

08.01 Tony Van Parys (CD&V): Mijnheer de voorzitter, ik heb een stemafpraak voor deze en volgende stemmingen met collega Versnick.

08.02 Greta D'hondt (CD&V): Mijnheer de voorzitter, ik heb een stemafpraak met de heer Bonte.

08.03 Brigitte Wiaux (cdH): Monsieur le président, j'ai pairé avec M. Hasquin.

08.04 David Lavaux (cdH): Monsieur le président, j'ai pairé avec Mme Colette Burgeon.

08.05 Nathalie Muylle (CD&V): Mijnheer de voorzitter, ik heb een stemafpraak met mevrouw Dieu.

08.06 Patrick De Groote (N-VA): Mijnheer de voorzitter, ik heb een stemafpraak voor deze en volgende stemmingen met de heer Tommelein.

De **voorzitter**: Ik zal het alzo bekijken voor de collega's die zo vriendelijk geweest zijn. Het is een goede regel, die we in stand moeten blijven houden, tenminste als het gerechtvaardigd is natuurlijk.

09 Moties ingediend tot besluit van de interpellatie van de heer Hagen Goyvaerts over "het voornemen van de regering tot niet uitvoering van de verpakkingssheffing" (nr. 1033)

09 Motions déposées en conclusion de l'interpellation de M. Hagen Goyvaerts sur "l'intention du gouvernement de ne pas appliquer la cotisation d'emballage" (n° 1033)

Deze interpellatie werd gehouden in de openbare vergadering van de commissie voor de Financiën en de Begroting van 6 maart 2007

Cette interpellation a été développée en réunion publique de la commission des Finances et du Budget du 6 mars 2007.

Twee moties werden ingediend (MOT nr. 1033/1):

- een motie van aanbeveling werd ingediend door mevrouw Marleen Govaerts en de heer Hagen Goyvaerts;
- een eenvoudige motie werd ingediend door de heren Bart Tommelein en Luk Van Biesen.

Deux motions ont été déposées (MOT n° 1033/1):

- une motion de recommandation a été déposée par Mme Marleen Govaerts et M. Hagen Goyvaerts;
- une motion pure et simple a été déposée par MM. Bart Tommelein et Luk Van Biesen.

Daar de eenvoudige motie van rechtswege voorrang heeft, breng ik deze motie in stemming.

La motion pure et simple ayant la priorité de droit, je mets cette motion aux voix.

Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? (*Nee*)

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? (*Non*)

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(*Stemming/vote 2*)

Ja	80	Oui
Nee	36	Non
Onthoudingen	6	Abstentions
Totaal	12	Total
	2	

De eenvoudige motie is aangenomen. Bijgevolg vervalt de motie van aanbeveling.

La motion pure et simple est adoptée. Par conséquent, la motion de recommandation est caduque.

10 Moties ingediend tot besluit van de interpellatie van de heer Luc Goutry over "het uitblijven van een wettelijke regeling inzake de overdracht van niet-gebruikte RIZIV-nummers bij kinesisten" (nr. 1022)

10 Motions déposées en conclusion de l'interpellation de M. Luc Goutry sur "l'absence de réglementation légale en ce qui concerne l'attribution de numéros INAMI non utilisés aux kinésithérapeutes" (n° 1022)

Deze interpellatie werd gehouden in de openbare vergadering van de commissie voor de Volksgezondheid, het Leefmilieu en de Maatschappelijke Hernieuwing van 6 maart 2007.

Cette interpellation a été développée en réunion publique de la commission de la Santé publique, de l'Environnement et du Renouveau de la Société du 6 mars 2007.

Twee moties werden ingediend (MOT nr. 1022/1):

- een motie van aanbeveling werd ingediend door de heren Luc Goutry, Theo Kelchtermans en Mark Verhaegen;

- een eenvoudige motie werd ingediend door de dames Colette Burgeon en Magda De Meyer.

Deux motions ont été déposées (MOT n° 1022/1):

- une motion de recommandation a été déposée par MM. Luc Goutry, Theo Kelchtermans et Mark Verhaegen;

- une motion pure et simple a été déposée par Mmes Colette Burgeon et Magda De Meyer.

Daar de eenvoudige motie van rechtswege voorrang heeft, breng ik deze motie in stemming.

La motion pure et simple ayant la priorité de droit, je mets cette motion aux voix.

Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring?

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote?

10.01 Luc Goutry (CD&V): Mijnheer de voorzitter, bij de debatten in het Parlement en de commissies is al bij herhaling gebleken dat de meeste collega's het onverdraaglijk vinden dat kinesisten, die na hun studie hun diploma verwerven, dan toch nog een bekwaamheidsexamen moeten afleggen om te weten of ze als gediplomeerde kinesisten aan het werk mogen en een erkenning kunnen krijgen via het RIZIV. De meeste collega's vinden dit samen met mij zeer erg. Daarom bied ik hen vandaag de gelegenheid om een vuist te maken tegen de regering. Minister Demotte wil daar blijkbaar niet van weten. Er zijn in Vlaanderen hoop en al honderd kinesisten op overschot. Een behoeftestudie voorspelt dat dit binnen vijf tot zes jaar niet meer het geval zal zijn, dat er dan veeleer een tekort zal zijn aan kinesisten.

In Wallonië daarentegen, zijn er al jaren te veel artsen omdat men daar laattijdig de toelatingsexamens voor dokters heeft georganiseerd. Daarover zwijgt de minister. Daar doet hij geen examens. Dat laat hij allemaal met rust, maar aan Vlaamse kant vindt hij het al twee jaar na mekaar nodig om voor die hoop en al honderd mensen die er te veel zijn, examens te organiseren, met als gevolg dat er honderd gediplomeerde kinesisten niet aan het werk kunnen. Ik vind dat immoreel ten overstaan van de gezinnen die investeringen hebben gedaan om die jonge mensen te laten studeren.

De **voorzitter**: Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 3)

Ja	79	Oui
Nee	36	Non
Onthoudingen	5	Abstentions
Totaal	12	Total
	0	

De eenvoudige motie is aangenomen. Bijgevolg vervalt de motie van aanbeveling.

La motion pure et simple est adoptée. Par conséquent, la motion de recommandation est caduque.

11 Motions déposées en conclusion des interpellations de M. Benoît Drèze sur "la nécessité de mettre en place un 'Plan d'actions des pouvoirs publics en vue de réduire l'exposition du public aux rayonnements électromagnétiques des téléphones mobiles et à leurs équipements'" (n°s 1017 et 1036)

11 Moties ingediend tot besluit van de interpellaties van de heer Benoît Drèze over "de noodzaak van een overheidsactieplan om de blootstelling van de bevolking aan de elektromagnetische straling van mobiele telefoons en gsm-zendantennes te verminderen" (nrs. 1017 en 1036)

Ces interpellations ont été développées en réunion publique de la commission de la Santé publique, de l'Environnement et du Renouveau de la Société du 6 mars 2007.

Deze interpellaties werden gehouden in de openbare vergadering van de commissie voor de Volksgezondheid, het Leefmilieu en de Maatschappelijke Hernieuwing van 6 maart 2007.

Trois motions ont été déposées (MOT n° 1017/1) :

- une première motion de recommandation a été déposée par MM Benoît Drèze, Luc Goutry et Mark Verhaegen;
- une deuxième motion de recommandation a été déposée par Mme Marleen Govaerts;
- une motion pure et simple a été déposée par Mme Colette Burgeon.

Drie moties werden ingediend (MOT nr. 1017/1) :

- een eerste motie van aanbeveling werd ingediend door de heren Benoît Drèze, Luc Goutry en Mark Verhaegen;
- een tweede motie van aanbeveling werd ingediend door mevrouw Marleen Govaerts;
- een eenvoudige motie werd ingediend door mevrouw Colette Burgeon.

La motion pure et simple ayant la priorité de droit, je mets cette motion aux voix.

Daar de eenvoudige motie van rechtswege voorrang heeft, breng ik deze motie in stemming.

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote?

Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring?

11.01 **Benoît Drèze** (cdH): Monsieur le président, nous avons eu un débat intéressant en commission. Beaucoup de parlementaires se sont associés pour débattre d'un sujet qui nous concerne tous puisque chacun de nous utilise son gsm régulièrement. Ce débat n'a pas été le premier et il ne sera certainement pas le dernier.

Le ministre Demotte nous a renvoyés à des études internationales qui auront lieu fin 2007, début 2008.

Plutôt que d'attendre un an, nous demandons au gouvernement une série de mesures, la principale ayant pour but de constituer sans délai un collège d'experts indépendants, chargés notamment de faire la synthèse de l'état des connaissances scientifiques sur les effets de l'exposition du public aux champs de radiofréquence et de formuler des recommandations. Nous voudrions aussi que ce collège évalue la norme actuelle de 20,6 volts par mètre, de confronter cette norme au principe de précaution, de mener une réflexion spécifique sur les endroits sensibles comme les écoles, les hôpitaux, etc., et de remettre régulièrement ses conclusions au parlement.

En outre, nous demandons au gouvernement de mener une campagne d'information, de faire mentionner, sur chaque appareil proposé à la vente, le débit d'absorption spécifique et enfin, d'inscrire dans la réglementation que les publicités, notices d'utilisation et emballages des appareils de téléphonie mobile doivent comporter une information claire et visible concernant les risques liés à un usage intensif.

Je remercie mes collègues MM. Goutry et Verhaegen de s'être associés à la motion que j'ai déposée. Je regrette par contre que d'autres parlementaires, comme Mme De Meyer, qui ont tenu des propos similaires aux nôtres ne se soient pas associés à cette démarche.

11.02 **Marleen Govaerts** (Vlaams Belang): Mijnheer de voorzitter, ik vraag de regering in het belang van de volksgezondheid en in het bijzonder in het belang van de meest kwetsbare groep, de kinderen, om aan alle bevoegde instanties instructies te geven geen gsm-masten te plaatsen op plaatsen waar kinderen langdurig verblijven en dit zo lang er geen sluitende, onomstotelijke, wetenschappelijke bewijzen zijn in verband met de volksgezondheid op korte en op lange termijn.

11.03 Mark Verhaegen (CD&V): Gezien het grote aantal vragen dat in de commissie voor de Volksgezondheid over deze belangrijke materie werd gesteld, ben ik ervan overtuigd dat het voorzorgsbeginsel zoals aangehaald door collega Drèze en dat door ons werd ondersteund, ruime steun zal vinden. Ik ben daarvan overtuigd, want het is een heel belangrijke aangelegenheid.

Le **président**: Début du vote / Begin van de stemming.

Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote? / Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd?

Fin du vote / Einde van de stemming.

Résultat du vote / Uitslag van de stemming.

(Stemming/vote 4)

Ja	80	Oui
Nee	36	Non
Onthoudingen	6	Abstentions
Totaal	12	Total
	2	

La motion pure et simple est adoptée. Par conséquent, les motions de recommandation sont caduques.
De eenvoudige motie is aangenomen. Bijgevolg vervallen de moties van aanbeveling.

12 Motions déposées en conclusion de l'interpellation de Mme Muriel Gerken sur "l'accord dento-mutualiste 2007-2008 et les limitations du tiers payant" (n° 1023)

12 Moties ingediend tot besluit van de interpellatie van mevrouw Muriel Gerken over "het akkoord tandheelkundigen-ziekenfondsen 2007-2008 en de inperking van de derdebetalersregeling" (nr. 1023)

Cette interpellation a été développée en réunion publique de la commission des Affaires sociales du 7 mars 2007.

Deze interpellatie werd gehouden in de openbare vergadering van de commissie voor de Sociale Zaken van 7 maart 2007.

Deux motions ont été déposées (MOT n° 1023/1) :

- une motion de recommandation a été déposée par Mme Muriel Gerken;
- une motion pure et simple a été déposée par Mme Greet van Gool et M. Jean-Marc Delizée.

Twee moties werden ingediend (MOT nr. 1023/1) :

- een motie van aanbeveling werd ingediend door mevrouw Muriel Gerken;
- een eenvoudige motie werd ingediend door mevrouw Greet van Gool en de heer Jean-Marc Delizée.

La motion pure et simple ayant la priorité de droit, je mets cette motion aux voix.

Daar de eenvoudige motie van rechtswege voorrang heeft, breng ik deze motie in stemming.

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote?

Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring?

12.01 Muriel Gerken (ECOLO): Monsieur le président, la dernière convention dento-mutualiste limite la possibilité pour les dentistes d'accorder le tiers payant à un quart de leur clientèle. Les dentistes qui se consacrent aux plus pauvres ne peuvent plus accorder le tiers payant à tous leurs clients. La motion que j'ai déposée demande donc que les personnes bénéficiant du statut OMNIO puissent également bénéficier du tiers payant chez le dentiste car il y a rarement abus en matière de soins dentaires.

Le **président**: Début du vote / Begin van de stemming.

Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote? / Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd?

Fin du vote / Einde van de stemming.

Résultat du vote / Uitslag van de stemming.

(Stemming/vote 5)

Ja	80	Oui
Nee	35	Non
Onthoudingen	6	Abstentions
Totaal	12	Total
	1	

La motion pure et simple est adoptée. Par conséquent, la motion de recommandation est caduque.
De eenvoudige motie is aangenomen. Bijgevolg vervalt de motie van aanbeveling.

13 Résultat du scrutin pour la nomination d'un membre suppléant de la Commission de la protection de la vie privée (2990/1)

13 Uitslag van de geheime stemming voor de benoeming van een plaatsvervangend lid van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (2990/1)

Votants	10	Stemmen
	0	
Blancs ou nuls	2	Blanco of ongeldig
Valables	98	Geldig
Majorité absolue	50	Volstreckte meerderheid

M. Jan Remans a obtenu 90 suffrages.
De heer Jan Remans heeft 90 stemmen verkregen.

M. Dirk Van der Kelen a obtenu 8 suffrages.
De heer Dirk Van der Kelen heeft 8 stemmen verkregen.

M. Jan Remans ayant obtenu la majorité absolue, est proclamé membre suppléant de la commission de la protection de la vie privée.
De heer Jan Remans die de volstreckte meerderheid heeft verkregen, is tot plaatsvervangend lid van de commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer uitgeroepen.

Le présent document est signé par les deux secrétaires. Nous sommes maintenant 121. Je sais qu'un groupe n'a pas participé au vote. Le résultat me paraît correct. Je le proclame donc.

Ik kom nu aan een stemming van vorige week

14 Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 33 van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer (nieuw opschrift) (1451/4)

14 Proposition de loi modifiant l'article 33 de la loi du 16 mars 1968 relative à la police de la circulation routière (nouvel intitulé) (1451/4)

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote?
Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring?

14.01 Frieda Van Themsche (Vlaams Belang): Mijnheer de voorzitter, er werd vorige week al heel wat gezegd over de vluchtmisdrijven en vooral over de cijfers.

Collega De Padt heeft de cijfers gevraagd aan minister Onkelinx. De cijfers die hij heeft gekregen, zijn de cijfers van de opgeloste zaken. Dat zijn dus de zaken waarin men de dader die het vluchtmisdrijf pleegde, heeft kunnen veroordelen.

De cijfers zouden dalen. Als ik de cijfers hier echter bekijk, vrees ik dat er veel minder daders worden opgepakt en veroordeeld. Ik heb vorig jaar enkele grote politiezones opgebeld en hun cijfers gevraagd. Ook

zij zeggen dat het aantal vluchtmisdrijven niet is gedaald, integendeel.

Ik weet dat er in 2003 drieëntwintig vluchtmisdrijven met dodelijke afloop waren. Volgens de cijfers van mevrouw Onkelinx waren het er slechts zeven. De andere daders werden niet gevonden.

Wij zullen het voorstel uiteraard steunen. Er moet zwaarder worden gestraft bij recidive.

Als ik in de krant lees dat een groot deel van de boetes niet wordt betaald, dat wie zijn boete niet betaalt niet in de gevangenis belandt wegens plaatsgebrek en dat heel wat rijbewijzen die normaal gezien moeten worden ingetrokken, dat niet worden, dan vraag ik mij toch af wat ouders en nabestaanden wel moeten denken wanneer zij dat op hun boterham krijgen.

De **voorzitter**: Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 6)

Ja	12	Oui
	2	
Nee	0	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	12	Total
	2	

Bijgevolg neemt de Kamer het wetsvoorstel aan. Het zal als ontwerp aan de Senaat worden overgezonden.
(1451/5)

En conséquence, la Chambre adopte la proposition de loi. Elle sera transmise en tant que projet au Sénat.
(1451/5)

15 Aangehouden amendementen en artikelen van het wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer teneinde recidive voor vluchtmisdrijven strenger te bestraffen (2177/1-6)

15 Amendements et articles réservés de la proposition de loi modifiant la loi du 16 mars 1968 relative à la police de la circulation routière afin de sanctionner plus sévèrement la récidive pour les délits de fuite (2177/1-6)

Stemming over amendement nr. 8 van Jef Van den Bergh op artikel 2. **(2177/6)**

Vote sur l'amendement n° 8 de Jef Van den Bergh à l'article 2. **(2177/6)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 7)

Ja	33	Oui
Nee	80	Non
Onthoudingen	9	Abstentions
Totaal	12	Total
	2	

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 2 aangenomen.

En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 2 est adopté.

Stemming over amendement nr. 9 van Jef Van den Bergh tot invoeging van een artikel 2bis (n).(2177/6)
Vote sur l'amendement n° 9 de Jef Van den Bergh tendant à insérer un article 2bis (n).(2177/6)

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? (Ja)
Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? (Oui)

(Stemming/vote 7)

Bijgevolg is het amendement verworpen.
En conséquence, l'amendement est rejeté.

Stemming over amendement nr. 10 van Jef Van den Bergh op artikel 3.(2177/6)
Vote sur l'amendement n° 10 de Jef Van den Bergh à l'article 3.(2177/6)

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? (Ja)
Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? (Oui)

(Stemming/vote 7)

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 3 aangenomen.
En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 3 est adopté.

16 Geheel van het wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer teneinde recidive voor vluchtmisdrijven strenger te bestraffen (2177/4)

16 Ensemble de la proposition de loi modifiant la loi du 16 mars 1968 relative à la police de la circulation routière afin de sanctionner plus sévèrement la récidive pour les délits de fuite (2177/4)

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? (Non)
Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? (Nee)

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 8)

Ja	12	Oui
	2	
Nee	0	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	12	Total
	2	

Bijgevolg neemt de Kamer het wetsvoorstel aan. Het zal als ontwerp aan de Senaat worden overgezonden.
(2177/7)

En conséquence, la Chambre adopte la proposition de loi. Elle sera transmise en tant que projet au Sénat.
(2177/7)

17 Wetsontwerp betreffende de bestraffing van namaak en piraterij van intellectuele eigendomsrechten (2852/3)

17 Projet de loi relatif à la répression de la contrefaçon et de la piraterie de droits de propriété intellectuelle (2852/3)

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? (Non)
Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? (Nee)

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 9)

Ja	11	Oui
	9	
Nee	0	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	11	Total
	9	

Bijgevolg neemt de Kamer het wetsontwerp aan. Het zal aan de Senaat worden overgezonden. **(2852/4)**

En conséquence, la Chambre adopte le projet de loi. Il sera transmis au Sénat. **(2852/4)**

18 Wetsontwerp tot wijziging van de procedure tot vaststelling van de maximale referentierentevoet voor verzekeringsverrichtingen van lange duur (2844/3)

18 Projet de loi portant modification de la procédure de fixation du taux maximum de référence pour les opérations d'assurance à long terme (2844/3)

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? *(Nee)*

Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? *(Non)*

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 10)

Ja	76	Oui
Nee	22	Non
Onthoudingen	20	Abstentions
Totaal	11	Total
	8	

Bijgevolg neemt de Kamer het wetsontwerp aan. Het zal aan de Senaat worden overgezonden. **(2844/4)**

En conséquence, la Chambre adopte le projet de loi. Il sera transmis au Sénat. **(2844/4)**

De redenen van onthouding werden in het debat verklaard.

(MM. Bacquelaine, Monfils, de Donnea et Maingain font signe qu'ils ont voté "oui")

Cela n'a apparemment pas fonctionné pour MM. Bacquelaine, Monfils, de Donnea et Maingain. Je suppose que vous auriez voté oui. Nous obtenons donc un résultat de 80 voix pour.

19 Projet de loi modifiant la loi ordinaire du 16 juillet 1993 visant à achever la structure fédérale de l'État (2894/1)

19 Wetsontwerp tot wijziging van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur (2894/1)

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote?

Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring?

19.01 **Carl Devlies** (CD&V): Mijnheer de voorzitter, dit wetsontwerp gaat over de ecotaksen. Het is strijdig met de Grondwet, zoals u weet. Dat blijkt uit het advies van de Raad van State en ook uit de vernietiging van de vorige wetgeving door het Arbitragehof. Deze wet bevestigt de oude heffing op drankverpakkingen en voegt een nieuwe belasting toe op de herbruikbare drankverpakkingen. Zowel de oude als de nieuwe belasting staan haaks op het milieubeleid, waarin hergebruik, selectie en recyclage centraal staan. Ondernemingen die in uitvoering van deze principes geïnvesteerd hebben, worden gesanctioneerd.

De opbrengst van de nieuwe belasting die vandaag wordt goedgekeurd beloopt 20 miljoen euro. De belasting die vandaag wordt bevestigd beloopt 316 miljoen euro. Zoals u weet is de regering van plan een nieuwe belasting te vestigen ten belope van 640 miljoen euro. Als wij het totaal maken van de verschillende heffingen gaat het over een bedrag van ongeveer 1 miljard euro aan diverse heffingen op verpakkingen. Dat komt overeen met 100 euro per inwoner of voor een gemiddeld gezin van 2 volwassenen en 2 kinderen 400 euro, per gezin per jaar. Wij menen dat die belasting asociaal is omdat er geen onderscheid wordt gemaakt tussen de hoge inkomens en de lage inkomens. Het is ook een belasting waarin het milieu wordt misbruikt. De enige reden voor het heffen van die belastingen is, zoals mevrouw Lalieux het vanmiddag zo duidelijk gezegd heeft, het tekort op de begroting te dekken.

De **voorzitter**: Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 11)

Ja	80	Oui
Nee	36	Non
Onthoudingen	5	Abstentions
Totaal	12	Total
	1	

En conséquence, la Chambre adopte le projet de loi. Il sera transmis au Sénat. **(2894/3)**

Bijgevolg neemt de Kamer het wetsontwerp aan. Het zal aan de Senaat worden overgezonden. **(2894/3)**

20 **Projet de loi insérant un article 391sexies dans le Code pénal et modifiant certaines dispositions du Code civil en vue d'incriminer et d'élargir les moyens d'annuler le mariage forcé (2767/4)**

20 **Wetsontwerp tot invoeging van een artikel 391sexies in het Strafwetboek en tot wijziging van een aantal bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met het oog op de strafbaarstelling en het uitbreiden van de middelen tot nietigverklaring van het gedwongen huwelijk (2767/4)**

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? *(Non)*

Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? *(Nee)*

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 12)

Ja	10	Oui
	3	
Nee	0	Non
Onthoudingen	17	Abstentions
Totaal	12	Total
	0	

En conséquence, la Chambre adopte le projet de loi. Il sera transmis au Sénat. **(2767/5)**

Bijgevolg neemt de Kamer het wetsontwerp aan. Het zal aan de Senaat worden overgezonden. **(2767/5)**

21 Amendements et articles réservés du projet de loi portant des dispositions diverses (IV) (2873/1-26)

21 Aangehouden amendementen en artikelen van het wetsontwerp houdende diverse bepalingen (IV) (2873/1-26)

Vote sur l'amendement n° 12 de Servais Verherstraeten tendant à insérer un article 101bis (n). **(2873/26)**

Stemming over amendement nr. 12 van Servais Verherstraeten tot invoeging van een artikel 101bis (n). **(2873/26)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 13)

Ja	33	Oui
Nee	80	Non
Onthoudingen	9	Abstentions
Totaal	12	Total
	2	

En conséquence, l'amendement est rejeté.

Bijgevolg is het amendement verworpen.

Vote sur l'amendement n° 13 de Muriel Gerken à l'article 147. **(2873/26)**

Stemming over amendement nr. 13 van Muriel Gerken op artikel 147. **(2873/26)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 14)

Ja	8	Oui
Nee	94	Non
Onthoudingen	19	Abstentions
Totaal	12	Total
	1	

En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 147 est adopté.

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 147 aangenomen.

Vote sur l'amendement n° 14 de Muriel Gerken à l'article 154. **(2873/26)**

Stemming over amendement nr. 14 van Muriel Gerken op artikel 154. **(2873/26)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 15)

Ja	22	Oui
Nee	93	Non
Onthoudingen	6	Abstentions
Totaal	12	Total
	1	

En conséquence, l'amendement est rejeté.

Bijgevolg is het amendement verworpen.

Vote sur l'amendement n° 15 de Muriel Gerken à l'article 154. **(2873/26)**

Stemming over amendement nr. 15 van Muriel Gerken op artikel 154. **(2873/26)**

Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? *(Oui)*

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? *(Ja)*

(Stemming/vote 15)

En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 154 est adopté.

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 154 aangenomen.

22 Ensemble du projet de loi portant des dispositions diverses (IV) (2873/25)

22 Geheel van het wetsontwerp houdende diverse bepalingen (IV) (2873/25)

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? *(Non)*

Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? *(Nee)*

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 16)

Ja	80	Oui
Nee	8	Non
Onthoudingen	33	Abstentions
Totaal	12	Total
	1	

En conséquence, la Chambre adopte le projet de loi. Il sera transmis au Sénat. **(2873/27)**

Bijgevolg neemt de Kamer het wetsontwerp aan. Het zal aan de Senaat worden overgezonden. **(2873/27)**

23 Wetsontwerp houdende bepalingen inzake woninghuur (nieuw opschrift) (2874/3)

23 Projet de loi portant des dispositions en matière de baux à loyer (nouvel intitulé) (2874/3)

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? *(Non)*

Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? *(Nee)*

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 17)

Ja	80	Oui
Nee	21	Non
Onthoudingen	21	Abstentions
Totaal	12	Total
	2	

Bijgevolg neemt de Kamer het wetsontwerp aan. Het zal aan de Senaat worden overgezonden. **(2874/5)**

En conséquence, la Chambre adopte le projet de loi. Il sera transmis au Sénat. **(2874/5)**

24 Aangehouden amendementen en artikelen van het wetsontwerp betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de overtallige embryo's en de gameten (2567/1-5)

24 Amendements et articles réservés du projet de loi relatif à la procréation médicalement assistée et à la destination des embryons surnuméraires et des gamètes (2567/1-5)

Stemming over amendement nr. 1 van Bultinck op artikel 4. **(2567/2)**

Vote sur l'amendement n° 1 de Bultinck à l'article 4. **(2567/2)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 18)

Ja	14	Oui
Nee	88	Non
Onthoudingen	19	Abstentions
Totaal	12	Total
	1	

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 4 aangenomen.

En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 4 est adopté.

Stemming over amendement nr. 20 van Luc Goutry cs op artikel 28. **(2567/3)**

Vote sur l'amendement n° 20 de Luc Goutry cs à l'article 28. **(2567/3)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 19)

Ja	33	Oui
Nee	83	Non
Onthoudingen	6	Abstentions
Totaal	12	Total
	2	

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 28 aangenomen.
En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 28 est adopté.

Stemming over amendement nr. 21 van Luc Goutry cs op artikel 35.**(2567/3)**

Vote sur l'amendement n° 21 de Luc Goutry cs à l'article 35.**(2567/3)**

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? *(Ja)*

Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? *(Oui)*

(Stemming/vote 19)

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 35 aangenomen.
En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 35 est adopté.

Stemming over amendement nr. 22 van Luc Goutry cs op artikel 36.**(2567/3)**

Vote sur l'amendement n° 22 de Luc Goutry cs à l'article 36.**(2567/3)**

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? *(Ja)*

Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? *(Oui)*

(Stemming/vote 19)

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 36 aangenomen.
En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 36 est adopté.

Stemming over amendement nr. 23 van Luc Goutry cs op artikel 57.**(2567/3)**

Vote sur l'amendement n° 23 de Luc Goutry cs à l'article 57.**(2567/3)**

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? *(Ja)*

Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? *(Oui)*

(Stemming/vote 19)

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 57 aangenomen.
En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 57 est adopté.

Stemming over amendement nr. 24 van Luc Goutry cs op artikel 64.**(2567/3)**

Vote sur l'amendement n° 24 de Luc Goutry cs à l'article 64.**(2567/3)**

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? *(Ja)*

Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? *(Oui)*

(Stemming/vote 19)

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 64 aangenomen.
En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 64 est adopté.

Stemming over amendement nr. 25 van Luc Goutry cs op artikel 65.**(2567/3)**

Vote sur l'amendement n° 25 de Luc Goutry cs à l'article 65.(2567/3)

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? (Ja)

Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? (Oui)

(Stemming/vote 19)

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 65 aangenomen.

En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 65 est adopté.

Stemming over amendement nr. 2 van Koen Bultinck op artikel 67.(2567/2)

Vote sur l'amendement n° 2 de Koen Bultinck à l'article 67.(2567/2)

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 20)

Ja	14	Oui
Nee	90	Non
Onthoudingen	18	Abstentions
Totaal	12	Total
	2	

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 67 aangenomen.

En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 67 est adopté.

Stemming over amendement nr. 30 van Luc Goutry cs tot invoeging van een artikel 72bis (n).(2567/3)

Vote sur l'amendement n° 30 de Luc Goutry cs tendant à insérer un article 72bis (n).(2567/3)

Mag de uitslag van de stemming nr. 19 ook gelden voor deze stemming? (Ja)

Peut-on considérer que le résultat du vote n° 19 est valable pour celui-ci? (Oui)

(Stemming/vote 19)

Bijgevolg is het amendement verworpen.

En conséquence, l'amendement est rejeté.

25 Geheel van het wetsontwerp betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de overtallige embryo's en de gameten (2567/5)

25 Ensemble du projet de loi relatif à la procréation médicalement assistée et à la destination des embryons surnuméraires et des gamètes (2567/5)

Transmis par le Sénat

Overgezonden door de Senaat

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? (Non)

Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? (Nee)

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 21)

Ja	64	Oui
Nee	6	Non
Onthoudingen	52	Abstentions
Totaal	12	Total
	2	

Bijgevolg neemt de Kamer het wetsontwerp aan. Het zal aan de Koning ter bekrachtiging worden voorgelegd. **(2567/6)**

En conséquence, la Chambre adopte le projet de loi. Il sera soumis à la sanction royale. **(2567/6)**

26 Wetsontwerp tot wijziging van het Wetboek van straffordering met het oog op de heropening van de rechtspleging in strafzaken (2819/1)

26 Projet de loi modifiant le Code d'instruction criminelle en vue de la réouverture de la procédure en matière pénale (2819/1)

Overgezonden door de Senaat

Transmis par le Sénat

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? (Non)

Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? (Nee)

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 22)

Ja	89	Oui
Nee	0	Non
Onthoudingen	32	Abstentions
Totaal	12	Total
	1	

Bijgevolg neemt de Kamer het wetsontwerp aan. Het zal aan de Koning ter bekrachtiging worden voorgelegd. **(2819/3)**

En conséquence, la Chambre adopte le projet de loi. Il sera soumis à la sanction royale. **(2819/3)**

27 Wetsontwerp betreffende de pensioenen van de openbare sector (2877/7)

27 Projet de loi relatif aux pensions du secteur public (2877/7)

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote? (Non)

Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring? (Nee)

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 23)

Ja	11	Oui
	1	
Nee	0	Non
Onthoudingen	10	Abstentions
Totaal	12	Total
	1	

Bijgevolg neemt de Kamer het wetsontwerp aan. Het zal aan de Senaat worden overgezonden. **(2877/8)**
En conséquence, la Chambre adopte le projet de loi. Il sera transmis au Sénat. **(2877/8)**

28 Adoption de l'agenda

28 Goedkeuring van de agenda

Nous devons nous prononcer sur le projet d'ordre du jour que vous propose la Conférence des présidents.
Wij moeten ons thans uitspreken over de ontwerp agenda die de Conferentie van voorzitters u voorstelt.

Pas d'observation? *(Non)* La proposition est adoptée.
Geen bezwaar? *(Nee)* Het voorstel is aangenomen.

La séance est levée. Prochaine séance le jeudi 22 mars 2007 à 14.15 heures.
De vergadering wordt gesloten. Volgende vergadering donderdag 22 maart 2007 om 14.15 uur.

La séance est levée à 22.02 heures.
De vergadering wordt gesloten om 22.02 uur.

*L'annexe est reprise dans une brochure
séparée, portant le numéro CRIV 51 PLEN
272 annexe.*

*De bijlage is opgenomen in een aparte
brochure met nummer CRIV 51 PLEN 272
bijlage.*

DETAIL DES VOTES NOMINATIFS

DETAIL VAN DE NAAMSTEMMINGEN

Naamstemming - Vote nominatif: 001

Ja	080	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Douifi, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Monfils, Moriau, Mues, Muls, Pécriaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Vautmans

Nee	036	Non
-----	-----	-----

Arens, Bogaert, Bultinck, Caslo, Claes, Cocriamont, Colen, Creyf, De Crem, De Man, Depoortere, Deseyn, Devlies, D'haeseleer, Drèze, Genot, Gerkens, Goutry, Govaerts, Goyvaerts, Lanjri, Milquet, Mortelmans, Neel, Nollet, Pieters, Salvi, Schoofs, Schryvers, Van den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van Themsche, Verhaegen, Verherstraeten, Wathelet

Onthoudingen	006	Abstentions
--------------	-----	-------------

De Groote, D'hondt, Lavaux, Muylle, Van Parys, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 002

Ja	080	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Douifi, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Monfils, Moriau, Mues, Muls, Pécriaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Vautmans

Nee	036	Non
-----	-----	-----

Arens, Bogaert, Bultinck, Caslo, Claes, Cocriamont, Colen, Creyf, De Crem, De Man, Depoortere, Deseyn, Devlies, D'haeseleer, Drèze, Genot, Gerkens, Goutry, Govaerts, Goyvaerts, Lanjri, Milquet, Mortelmans, Neel, Nollet, Pieters, Salvi, Schoofs, Schryvers, Van den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van Themsche, Verhaegen, Verherstraeten, Wathelet

Onthoudingen	006	Abstentions
--------------	-----	-------------

De Groote, D'hondt, Lavaux, Muylle, Van Parys, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 003

Ja	079	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Bacquellaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Douifi, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Monfils, Moriau, Mues, Muls, Pécriaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Vautmans

Nee	036	Non
-----	-----	-----

Arens, Bogaert, Bultinck, Caslo, Claes, Cocriamont, Colen, Creyf, De Crem, De Man, Depoortere, Deseyn, Devlies, D'haeseleer, Drèze, Genot, Gerkens, Goutry, Govaerts, Goyvaerts, Lanjri, Milquet, Mortelmans, Neel, Nollet, Pieters, Salvi, Schoofs, Schryvers, Van den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van Themsche, Verhaegen, Verherstraeten, Wathelet

Onthoudingen	005	Abstentions
--------------	-----	-------------

De Groote, Lavaux, Muylle, Van Parys, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 004

Ja	080	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Douifi, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Monfils, Moriau, Mues, Muls, Pécriaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Vautmans

Nee	036	Non
-----	-----	-----

Arens, Bogaert, Bultinck, Caslo, Claes, Cocriamont, Colen, Creyf, De Crem, De Man, Depoortere, Deseyn, Devlies, D'haeseleer, Drèze, Genot, Gerkens, Goutry, Govaerts, Goyvaerts, Lanjri, Milquet, Mortelmans, Neel, Nollet, Pieters, Salvi, Schoofs, Schryvers, Van den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van Themsche, Verhaegen, Verherstraeten, Wathelet

Onthoudingen	006	Abstentions
--------------	-----	-------------

De Groote, D'hondt, Lavaux, Muylle, Van Parys, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 005

Ja	080	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Douifi, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Monfils, Moriau, Mues, Muls, Pécriaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Vautmans

Nee	035	Non
-----	-----	-----

Arens, Bogaert, Bultinck, Caslo, Claes, Cocriamont, Colen, Creyf, De Man, Depoortere, Deseyn, Devlies, D'haeseleer, Drèze, Genot, Gerkens, Goutry, Govaerts, Goyvaerts, Lanjri, Milquet, Mortelmans, Neel, Nollet, Pieters, Salvi, Schoofs, Schryvers, Van

den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van Themsche, Verhaegen, Verherstraeten, Wathelet

Onthoudingen	006	Abstentions
--------------	-----	-------------

De Groote, D'hondt, Lavaux, Muylle, Van Parys, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 006

Ja	122	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Arens, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Bogaert, Borginon, Bultinck, Casaer, Caslo, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Claes, Cocriamont, Colen, Collard, Cortois, Courtois, Creyf, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Crem, De Croo, de Donnea, De Groote, Delizée, De Man, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Depoortere, Deseyn, Detiège, Devlies, D'haeseleer, D'hondt, Dierickx, Douifi, Drèze, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Genot, Gerkens, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Goutry, Govaerts, Goyvaerts, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lanjri, Lavaux, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Milquet, Monfils, Moriau, Mortelmans, Mues, Muls, Muylle, Neel, Nollet, Pécriaux, Peeters, Perpète, Pieters, Raemaekers, Roppe, Salvi, Saudoyer, Schoofs, Schryvers, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Parys, Van Roy, Van Themsche, Vautmans, Verhaegen, Verherstraeten, Wathelet, Wiaux

Nee	000	Non
-----	-----	-----

Onthoudingen	000	Abstentions
--------------	-----	-------------

Naamstemming - Vote nominatif: 007

Ja	033	Oui
----	-----	-----

Arens, Bogaert, Bultinck, Caslo, Claes, Cocriamont, Colen, Creyf, De Crem, De Man, Depoortere, Deseyn, Devlies, D'haeseleer, Drèze, Goutry, Govaerts, Goyvaerts, Lanjri, Milquet, Mortelmans, Neel, Pieters, Salvi, Schoofs, Schryvers, Van den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van Themsche, Verhaegen, Verherstraeten, Wathelet

Nee	080	Non
-----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Douifi, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Monfils, Moriau, Mues, Muls, Pécriaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Vautmans

Onthoudingen	009	Abstentions
--------------	-----	-------------

De Groote, D'hondt, Genot, Gerkens, Lavaux, Muylle, Nollet, Van Parys, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 008

Ja	122	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Arens, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Bogaert, Borginon, Bultinck, Casaer, Caslo, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Claes, Cocriamont, Colen, Collard, Cortois, Courtois, Creyf, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Crem, De Croo, de Donnea, De Groote, Delizée, De Man, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Depoortere, Deseyn, Detiège, Devlies, D'haeseleer, D'hondt, Dierickx, Douifi, Drèze, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Genot, Gerkens, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Goutry, Govaerts, Goyvaerts, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lanjri, Lavaux, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Milquet, Monfils, Moriau, Mortelmans, Mues, Muls, Muylle, Neel, Nollet, Pécriaux, Peeters, Perpète, Pieters, Raemaekers, Roppe, Salvi, Saudoyer, Schoofs, Schryvers, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Parys, Van Roy, Van Themsche, Vautmans, Verhaegen, Verherstraeten, Wathelet, Wiaux

Nee	000	Non
-----	-----	-----

Onthoudingen	000	Abstentions
--------------	-----	-------------

Naamstemming - Vote nominatif: 009

Ja	119	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Arens, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Bogaert, Borginon, Bultinck, Casaer, Caslo, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Claes, Cocriamont, Colen, Collard, Cortois, Courtois, Creyf, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Crem, De Croo, de Donnea, Delizée, De Man, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Depoortere, Deseyn, Detiège, Devlies, D'haeseleer, D'hondt, Dierickx, Douifi, Drèze, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Genot, Gerkens, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Govaerts, Goyvaerts, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lanjri, Lavaux, Lejeune, Lenssen, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Milquet, Monfils, Moriau, Mortelmans, Mues, Muls, Muylle, Neel, Nollet, Pécriaux, Peeters, Perpète, Pieters, Raemaekers, Roppe, Salvi, Saudoyer, Schoofs, Schryvers, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Parys, Van Roy, Van Themsche, Vautmans, Verhaegen, Verherstraeten, Wathélet, Wiaux

Nee	000	Non
-----	-----	-----

Onthoudingen	000	Abstentions
--------------	-----	-------------

Naamstemming - Vote nominatif: 010

Ja	076	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, Delizée, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Douifi, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Moriau, Mues, Muls, Pécriaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Vautmans

Nee	022	Non
-----	-----	-----

Arens, Bogaert, Claes, Creyf, De Crem, Deseyn, Devlies, Drèze, Genot, Gerkens, Goutry, Lanjri, Milquet, Nollet, Pieters, Salvi, Schryvers, Van den Bergh, Van der Auwera, Verhaegen, Verherstraeten, Wathélet

Onthoudingen	020	Abstentions
--------------	-----	-------------

Bultinck, Caslo, Cocriamont, Colen, De Groote, De Man, Depoortere, D'haeseleer, D'hondt, Govaerts, Goyvaerts, Lavaux, Mortelmans, Muylle, Neel, Schoofs, Van den Broeck, Van Parys, Van Themsche, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 011

Ja	080	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Douifi, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Monfils, Moriau, Mues, Muls, Pécriaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Vautmans

Nee	036	Non
-----	-----	-----

Arens, Bogaert, Bultinck, Caslo, Claes, Cocriamont, Colen, Creyf, De Crem, De Man, Depoortere, Deseyn, Devlies, D'haeseleer, Drèze, Genot, Gerkens, Goutry, Govaerts, Goyvaerts, Lanjri, Milquet, Mortelmans, Neel, Nollet, Pieters, Salvi, Schoofs, Schryvers, Van den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van Themsche, Verhaegen, Verherstraeten, Wathelet

Onthoudingen	005	Abstentions
--------------	-----	-------------

D'hondt, Lavaux, Muylle, Van Parys, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 012

Ja	103	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Arens, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Bultinck, Casaer, Caslo, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Cocriamont, Colen, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Man, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Depoortere, Detiège, D'haeseleer, Dierickx, Douifi, Drèze, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Genot, Gerkens, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Govaerts, Goyvaerts, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lavaux, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Milquet, Monfils, Moriau, Mortelmans, Mues, Muls, Neel, Nollet, Pécriaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Salvi, Schoofs, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van den Broeck, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Van Themsche, Vautmans, Wathelet, Wiaux

Nee	000	Non
-----	-----	-----

Onthoudingen	017	Abstentions
--------------	-----	-------------

Bogaert, Claes, Creyf, De Groote, Deseyn, Devlies, D'hondt, Goutry, Lanjri, Muylle, Pieters, Schryvers, Van den Bergh, Van der Auwera, Van Parys, Verhaegen, Verherstraeten

Naamstemming - Vote nominatif: 013

Ja	033	Oui
----	-----	-----

Arens, Bogaert, Bultinck, Caslo, Claes, Cocriamont, Colen, Creyf, De Crem, De Man, Depoortere, Deseyn, Devlies, D'haeseleer, Drèze, Goutry, Govaerts, Goyvaerts, Lanjri, Milquet, Mortelmans, Neel, Pieters, Salvi, Schoofs, Schryvers, Van den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van Themsche, Verhaegen, Verherstraeten, Wathélet

Nee	080	Non
-----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Douifi, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Monfils, Moriau, Mues, Muls, Péciaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Vautmans

Onthoudingen	009	Abstentions
--------------	-----	-------------

De Groote, D'hondt, Genot, Gerkens, Lavaux, Muylle, Nollet, Van Parys, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 014

Ja	008	Oui
----	-----	-----

Arens, Drèze, Genot, Gerkens, Milquet, Nollet, Salvi, Wathélet

Nee	094	Non
-----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaïne, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Bultinck, Casaer, Caslo, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Cocriamont, Colen, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Man, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Depoortere, Detiège, D'haeseleer, Dierickx, Douifi, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Govaerts, Goyvaerts, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Monfils, Moriau, Mortelmans, Mues, Muls, Neel, Pécriaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Schoofs, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van den Broeck, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Van Themsche, Vautmans

Onthoudingen	019	Abstentions
--------------	-----	-------------

Bogaert, Claes, Creyf, De Groote, Deseyn, Devlies, D'hondt, Goutry, Lanjri, Lavaux, Muylle, Pieters, Schryvers, Van den Bergh, Van der Auwera, Van Parys, Verhaegen, Verherstraeten, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 015

Ja	022	Oui
----	-----	-----

Arens, Bogaert, Claes, Creyf, De Crem, Deseyn, Devlies, Drèze, Genot, Gerkens, Goutry, Lanjri, Milquet, Nollet, Pieters, Salvi, Schryvers, Van den Bergh, Van der Auwera, Verhaegen, Verherstraeten, Wathélet

Nee	093	Non
-----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaïne, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Bultinck, Casaer, Caslo, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Cocriamont, Colen, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Man, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Depoortere, Detiège, D'haeseleer, Dierickx, Douifi, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Govaerts, Goyvaerts, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Monfils, Moriau, Mortelmans, Mues, Muls, Neel, Pécriaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Schoofs, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van den Broeck, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Van Themsche, Vautmans

Onthoudingen	006	Abstentions
--------------	-----	-------------

De Groote, D'hondt, Lavaux, Muylle, Van Parys, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 016

Ja	080	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Douifi, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Monfils, Moriau, Mues, Muls, Péciaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Vautmans

Nee	008	Non
-----	-----	-----

Arens, Drèze, Genot, Gerkens, Milquet, Nollet, Salvi, Wathélet

Onthoudingen	033	Abstentions
--------------	-----	-------------

Bogaert, Bultinck, Caslo, Claes, Cocriamont, Colen, Creyf, De Crem, De Groote, De Man, Depoortere, Deseyn, Devlies, D'haeseleer, D'hondt, Goutry, Govaerts, Goyvaerts, Lanjri, Lavaux, Mortelmans, Neel, Pieters, Schoofs, Schryvers, Van den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van Parys, Van Themsche, Verhaegen, Verherstraeten, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 017

Ja	080	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Douifi, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Monfils, Moriau, Mues, Muls, Péciaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van

Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Vautmans

Nee	021	Non
-----	-----	-----

Bultinck, Caslo, Cocriamont, Colen, De Man, Depoortere, D'haeseleer, Drèze, Genot, Gerkens, Govaerts, Goyvaerts, Milquet, Mortelmans, Neel, Nollet, Salvi, Schoofs, Van den Broeck, Van Themsche, Wathélet

Onthoudingen	021	Abstentions
--------------	-----	-------------

Arens, Bogaert, Claes, Creyf, De Crem, De Groote, Deseyn, Devlies, D'hondt, Goutry, Lanjri, Lavaux, Muylle, Pieters, Schryvers, Van den Bergh, Van der Auwera, Van Parys, Verhaegen, Verherstraeten, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 018

Ja	014	Oui
----	-----	-----

Bultinck, Caslo, Cocriamont, Colen, De Man, Depoortere, D'haeseleer, Govaerts, Goyvaerts, Mortelmans, Neel, Schoofs, Van den Broeck, Van Themsche

Nee	088	Non
-----	-----	-----

Anthuenis, Arens, Avontroodt, Bacquelaïne, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Douifi, Drèze, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Genot, Gerkens, Germeaux, Ghene, Giet, Goris, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Milquet, Monfils, Moriau, Mues, Muls, Nollet, Pécriaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Salvi, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Vautmans, Wathélet

Onthoudingen	019	Abstentions
--------------	-----	-------------

Claes, Creyf, De Crem, De Groote, Deseyn, Devlies, D'hondt, Goutry, Lanjri, Lavaux, Muylle, Pieters, Schryvers, Van den Bergh, Van der Auwera, Van Parys, Verhaegen, Verherstraeten, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 019

Ja	033	Oui
----	-----	-----

Arens, Bogaert, Bultinck, Caslo, Claes, Cocriamont, Colen, Creyf, De Crem, De Man, Depoortere, Deseyn, Devlies, D'haeseleer, Drèze, Goutry, Govaerts, Goyvaerts, Lanjri, Milquet, Mortelmans, Neel, Pieters, Salvi, Schoofs, Schryvers, Van den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van Themsche, Verhaegen, Verherstraeten, Wathelet

Nee	083	Non
-----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Douifi, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Genot, Gerkens, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Monfils, Moriau, Mues, Muls, Nollet, Pécriaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Vautmans

Onthoudingen	006	Abstentions
--------------	-----	-------------

De Groote, D'hondt, Lavaux, Muylle, Van Parys, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 020

Ja	014	Oui
----	-----	-----

Bultinck, Caslo, Cocriamont, Colen, De Man, Depoortere, D'haeseleer, Govaerts, Goyvaerts, Mortelmans, Neel, Schoofs, Van den Broeck, Van Themsche

Nee	090	Non
-----	-----	-----

Anthuenis, Arens, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Croo, de Donnea, Delizée, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Douifi, Drèze, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant,

Geerts, Genot, Gerkens, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lavaux, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Milquet, Monfils, Moriau, Mues, Muls, Nollet, Péciaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Salvi, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Vautmans, Wathelet, Wiaux

Onthoudingen	018	Abstentions
--------------	-----	-------------

Bogaert, Claes, Creyf, De Crem, De Groote, Deseyn, Devlies, D'hondt, Goutry, Lanjri, Muylle, Pieters, Schryvers, Van den Bergh, Van der Auwera, Van Parys, Verhaegen, Verherstraeten

Naamstemming - Vote nominatif: 021

Ja	064	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Baeke, Belhouari, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Cortois, Daems, De Block, De Coene, De Coninck, De Croo, Delizée, De Meyer, Déom, De Padt, Detiège, Dierickx, Douifi, Frédéric, Geerts, Genot, Gerkens, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lenssen, Maene, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Moriau, Mues, Muls, Nollet, Péciaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Vautmans

Nee	006	Non
-----	-----	-----

Colen, de Donnea, Denis, De Permentier, Ducarme Denis, Monfils

Onthoudingen	052	Abstentions
--------------	-----	-------------

Arens, Bacquellaine, Bellot, Bogaert, Bultinck, Caslo, Claes, Cocriamont, Collard, Courtois, Creyf, De Bue, De Crem, De Groote, De Man, Depoortere, Deseyn, Devlies, D'haeseleer, D'hondt, Drèze, Fournaux, Galant, Goutry, Govaerts, Goyvaerts, Gustin, Lanjri, Lavaux, Lejeune, Libert, Maingain, Marghem, Milquet, Mortelmans, Muylle, Neel, Pieters, Salvi, Schoofs, Schryvers, Tilmans, Van den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van Parys, Van Roy, Van Themsche, Verhaegen, Verherstraeten, Wathelet, Wiaux

Naamstemming - Vote nominatif: 022

Ja	089	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Arens, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bellot, Bex, Borginon, Casaer, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Collard, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, de Donnea, Delizée, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Douifi, Drèze, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Genot, Gerkens, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lavaux, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Milquet, Monfils, Moriau, Mues, Muls, Nollet, Pécriaux, Peeters, Perpète, Raemaekers, Roppe, Salvi, Saudoyer, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Roy, Vautmans, Wathelet, Wiaux

Nee	000	Non
-----	-----	-----

Onthoudingen	032	Abstentions
--------------	-----	-------------

Bogaert, Bultinck, Caslo, Claes, Cocriamont, Colen, Creyf, De Crem, De Groote, De Man, Depoortere, Deseyn, Devlies, D'haeseleer, D'hondt, Goutry, Govaerts, Goyvaerts, Lanjri, Mortelmans, Muylle, Neel, Pieters, Schoofs, Schryvers, Van den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van Parys, Van Themsche, Verhaegen, Verherstraeten

Naamstemming - Vote nominatif: 023

Ja	111	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Belhouari, Bex, Bogaert, Borginon, Bultinck, Casaer, Caslo, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Claes, Cocriamont, Colen, Collard, Cortois, Courtois, Creyf, Daems, De Block, De Bue, De Coene, De Coninck, De Crem, De Croo, de Donnea, De Groote, Delizée, De Man, De Meyer, Denis, Déom, De Padt, De Permentier, Depoortere, Deseyn, Detiège, Devlies, D'haeseleer, D'hondt, Dierickx, Douifi, Ducarme Denis, Fournaux, Frédéric, Galant, Geerts, Germeaux, Ghenne, Giet, Goris, Goutry, Govaerts, Goyvaerts, Gustin, Hove, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Marie-Claire, Lanjri, Lejeune, Lenssen, Libert, Maene, Maingain, Marghem, Marinower, Massin, Mayeur, Meeus, Michel, Monfils, Moriau, Mortelmans, Mues, Muls, Muylle, Neel, Pécriaux, Peeters, Perpète, Pieters, Raemaekers, Roppe, Saudoyer, Schoofs, Schryvers, Storms, Swennen, Taelman, Tilmans, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van den Bergh, Van den Broeck, Van der Auwera, Van der Maelen, Van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Parys, Van Roy, Van Themsche, Vautmans, Verhaegen, Verherstraeten

Nee	000	Non
-----	-----	-----

Onthoudingen	010	Abstentions
--------------	-----	-------------

Arens, Drèze, Genot, Gerkens, Lavaux, Milquet, Nollet, Salvi, Wathelet, Wiaux